БУГУН—ҒАЛАБА КУНИ

УМУМХАЛҚ ЖАСОРАТИ УНУТИЛМАСДИР

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҲАҚИҚАТИ

1988 йил 9 май
ДУШАНБА
№ 104 (4.300).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин

Эл-юрт ифтихори, чексиз фахрисиз,
Қувонамиз сизга бермоқдан салом.

Давралар, уйларнинг тўри сизники,
Сизга, ветеранлар, чексиз эҳтиром!

Н. МУҲАММАДЖОНОВ фотолари.

М. С. ГОРБАЧЕВ ТАКАКО ДОИ БИЛАН УЧРАШДИ

6 май куни КПСС Марказий Комитетида М. С. Горбачев Япония Социалистик партиясининг делегацияси ва шу партия Марказий Ижроия Комитетининг Раиси Такако Дои билан учрашди. Иккала партия раҳбарлари ўртасида мунтазам тус олган ва катта анъаналарга эга бўлган мулоқот давом эттирилди.

Учрашув бошланиши биланоқ у қизғин суҳбатга айланиб кетди. М. С. Горбачевнинг ҳозир япон халқи қандай фикр-ўйлар билан яшаётганига, дунёдаги вазият хусусида, Совет Иттифоқи ҳақида Япониядагилар нималарни ўйлаётганликларига, Япония — Совет муносабатларининг истиқболларига қандай қараётганликларига қизиқиш билдирганлиги суҳбатнинг руҳини белгилаб берди.

Ҳозирги замон муаммолари ҳар бир партиянинг ўз халқлари олдидаги масъулияти позицияларидан ҳамда бутун дунёдаги ижобий жараёнлар учун, ялпи хавфсизлик учун Совет — Япония муносабатлари замиридаги катта имкониятларни эътиборга олиб, муҳокама қилинди.

Суҳбатдошлар янги тафаккур дунёда ғоят қизиқиб кутиб олинганлиги тўғрисида, СССРнинг қайта қуриш туфайли бошланган янги ташқи сиёсати ижобий натижалари ҳақида фикрлашдилар.

Ядросиз дунё учун кураш масалаларида биз япон халқининг фикрига жуда қулоқ соламиз, деди М. С. Горбачев, унинг бу масалани ўткир қилиб қўйиш учун энг катта ҳуқуқи бор, дейиш мумкин. Шу муносабат билан Япониянинг ўз-учта ядросиз принципига изчиллик билан риоя этиши бениҳоя муҳим халқаро аҳамиятга эгадир.

Суҳбат чоғида халқаро вазиятни соғломлаштириш йўлида тўсиқларни келтириб чиқараётган сабаблар неча марталаб айтиб ўтилди. Бироқ кейинги вақтларда дунёдаги вазият сезиларли равишда ўзгарди, деган умумий бир фикр билдирилди. Гарчи дунё ядровий фалокат хавфи чорраҳасидан ўтиб кетди, дейиш учун ҳали вақт эрта бўлса-да, ҳар ҳолда дунё ўзгармоқда, ижобий йўлда ўзгармоқда, деди М. С. Горбачев. Катта-катта янги ғоялар ва ташаббуслар оммалашиб ва кенг миқёсда қўллаб-қувватланиб, ҳозирнинг ўзидаёқ халқаро муносабатларни қайта қуриш жараёнига таъсир ўтказди. 1986 йилги машҳур Деҳли Декларацияси халқаро муносабатларни янгилаш фалсафасига қўшилган муҳим ҳисса бўлганлиги қайд этилди. Суҳбатдошлар янги ғояларни амалга ошириш йўлида қўйилган янги қадамларни, аввало, ўртача ва камроқ олислик ракеталари хусусидаги Шартномани ҳам юксак баҳоладилар.

Т. Дои олий даражада ўтказиладиган Совет — Америка учрашувининг истиқболларини қизиқиб сўради, бу учрашув муваффақиятли ўтишини тилади. Мазкур учрашувда япон жамоатчилигини, айниқса, ташвишга солаётган баъзи муаммоларни, аввало, денгизлардаги ядро қуроллари масаласини, имкони бўлса, эътиборга олишни илтимос қилди.

Осиё — Тинч океани регионидаги вазиятга катта эътибор берилди. Бу жойда ҳам жараён ҳаракатга келди, фикр ишлай бошлади, деди М. С. Горбачев. Иқтисодий, сиёсий ва маданий ҳамкорлик муаммоларини биргаликда ва тенг ҳуқуқли муҳокама қилиш тенденцияси кучаймоқда. Бунда Владивостокда айтилган ғоялар ўз ўрнини топди. Т. Дои эса ўз таклифларини айтди, бу таклифлар қизиқиш билан ва уларни аниқ-равшан таҳлил этишга тайёрлик билан кутиб олинди. Биз — реалистлармиз, деди М. С. Горбачев, ҳозирги дунёнинг инсоният цивилизацияси тақдирида тобора катта роль ўйнаши лозим бўлган мана шу бепоён қисмининг миқёсларини, мураккаблилиги ва зиддиятлилигини тушунамиз. Ҳозир биз у ерда қалашиб ётган муаммоларни, кўпдан-кўп қалтис нуқталарни кўриб турибмиз. Воқеаларни жадаллаштиришга интилмаймиз ва шошапиша натижаларга эришишни кутмаймиз. Аммо бу нарса ишни тўхтатиб турмаслиги керак. Дастлабки қадамларни қўйиш лозим. Бинобарин, Осиё — Тинч океани регионидаги ҳамма мамлакатлар ва, айниқса, шу регионга мансуб бўлган Хитой, СССР, Ҳиндистон, АҚШ, Япония, Индонезия, Вьетнам, Австралия каби давлатлар ўз халқларига муносиб донишмандлик кўрсатсалар, бу ердаги муносабатларга қудратли турткi ва соғлом йўналиш бахш этилади, деб ҳисоблаймиз. Бу муносабатлар ҳар бир халқнинг ўз йўлини эркин танлаш ҳуқуқини тан олиш, аралашувдан ва ўз фикрларини тиқиштиришдан воз кечиш, манфаатларнинг мувозанати, биронта, ҳатто энг кичик халқ ҳам зўравонликка тоқат қилмайдиган пайт келганлигини англаш, пировард натижада биз ҳаммамиз битта цивилизацияга мансуб эканимиздан, бу эса у билан ягона организм каби муносабатда бўлишини талаб қилишидан иборат ҳақиқатни тушуниш каби универсал принциплар асосига қурилиши мумкин.

Т. Доининг СССР билан АҚШ зиммасидаги алоҳида масъулият ҳақида айтган фикрига жавобан М. С. Горбачев буни рад этмай, ҳамма нарса ҳам икки буюк давлатга боғлиқ эмаслигини таъкидлади. Дунёда рўй бераётган воқеалардан ҳеч ким четда қолмаслиги, «қўлни ювиб, қўлтиққа урмаслиги», ўз зиммасидан масъулиятни соқит қилмаслиги керак. Ҳар бир давлат ўз бурчини адо этиши лозим. Бусиз халқаро муносабатларни соғломлаштириб бўлмайди. Бизнинг давримизда, деб уқтирди у, халқлар ўз тақдирининг ҳукуматлар улардан сўрамай ва уларнинг иштирокисиз ҳал этишларига рози бўлишга тобора камроқ мойил эканликларини ҳам эътиборга олиш муҳимдир. Улар ташқи сиёсатга тобора фаолроқ бевосита аралашмоқдалар. Бу гап СССРга ҳам, Японияга ҳам тааллуқлидир.

Маҳаллий можароларни (Кампучия, Афғонистон, Никарагуадаги аҳволни) бартараф этиш муаммоси хусусида гаплашилди. Ҳозир шу можароларга алоқадор зиддиятлар ва муаммоларни ҳал қилишга фақат сиёсий ёндашув асосидагина бу жойлардаги аҳволни бартараф этиш мумкин, деган умумий бир фикр билдирилди.

Суҳбатда Япония — Совет муносабатлари катта ўрин олди. М. С. Горбачев совет кишилари номидан япон халқига доимий ҳурмат изҳор этди. Япония бизнинг қўшнимиз эканига ва бу — реаллик эканига, сизлар ҳам, бизлар ҳам бу реалликдан кўз юма олмаслигимизга асосланиб иш тутаяпмиз, деди у. Бизнинг халқаро сиёсатимизда Япония — мустақил бирликдир. Япония билан муносабатларни ривожлантириш бизнинг истиқболга мўлжалланган узоқ муддатли сиёсатимиз масаласидир.

Муносабатларимиз тарихида ҳар хил воқеалар бўлган, аммо, ниҳоят, янги саҳифа очиш пайти келди. Совет Иттифоқининг Ғарбий Европа билан, Лотин Америкаси билан ва ҳатто, катта қийинчиликларга қарамай, Қўшма Штатлар билан муносабатлари ҳаракатга келган бир вазиятда Япония — Совет муносабатлари ҳеч аланга олмаётган, балки кўпроқ бурсиқиб тутаётган гулханни эслатиши мутлақо нормал бир ҳол эмас. Биз бир-биримизсиз яшай олишимизни бундан буён ҳам исботлайвериш бемаъни ва беҳуда ишдир.

М. С. Горбачев Т. Доининг муносабатларни ривожлантириш учун янги фактларни тўплаш керак, деган фикрига қўшилди. Совет — Япон кўприги учун бутун дунёда яхши муносабатлар ўрнатишда ҳам ярай оладиган ғиштлар тайёрлаш ҳақидаги луқмани қўллаб-қувватлади.

У Совет ёндашувидаги икки жиҳатни: урушдан кейинги реалликлар асосида муносабатларни яхшилашга тайёрликни ҳамда бирон-бир кун бизнинг ялиниб боришимизга умид боғлаш асоссиз эканини таъкидлади.

Совет халқи, Совет раҳбарияти япон халқи билан, Япония билан астойдил дўстлик тарафдоридирлар. Тарихнинг ҳукми қандай бўлиши ҳақида фол очиб юрмаймиз. Агар муносабатларни фаол ривожлантирсак, бу муносабатларни дўстона тус олдиришга интилсак келажагимиз бир хил бўлади, агар бошқа йўлдан борсак, келажагимиз бошқача бўлади. Бизнинг муносабатларимиз жаҳон тараққиётида, ялпи хавфсизликни таъминлашда қандай роль ўйнаши мана шунга боғлиқ бўлади. Келинглар, муносабатларимизни қайта қуришга киришайлик, бу муносабатлар бир куй ҳадеб такрорланавериб, ҳеч қўшиқ чиқмайдиган сийқа пластинка каби айланаверишига йўл қўймайлик.

Т. Доининг ташаббуси билан М. С. Горбачевнинг Японияга визити тўғрисида гап очилди. Бу визит муносабатларимизда амалий бурилиш учун ҳақиқатан ҳам турткi бўлиб қола оладиган вазият бўлиши муҳимдир. Бизнинг суҳбатимиз визит проблемасини актуал ҳолатга ўтказади, деб ҳисоблаймиз, деди М. С. Горбачев. Аммо биз Япония ҳукуматининг нуқтаи назарини ва унинг визит билан боғлиқ бўлган вазиятларни тушунишини билишимиз керак.

Позициялар тўла, равшан бўлиши лозим. Тафовутларнинг равшанлиги ҳам олға ҳаракат қилиш учун муҳимдир.

М. С. Горбачев учрашувдан мамнуният изҳор этди: суҳбат мазмундор, рўй-рост, дўстона бўлди, жаҳоншумул аҳамиятга молик бош масалалар хусусида КПСС билан ЯСПнинг баб-баравар ташвишланаётганликларини кўрсатди, ихтилофларни эса биз кучайтириб кўрсатмоқчи эмасмиз. Партияларимиз — мустақил, улар турли шароитларда ишламоқда ва тафовутлар бўлиши табиий. Бундан буён ҳам мулоқот ва ҳамкорлик руҳида иш тутишга тайёрмиз.

Учрашувда А. Ф. Добринин, Т. Окада, К. Сато, С. Иватарэ, Н. Косака, К. Играси, А. Касахара, М. Мидзута, С. Аоки қатнашдилар.

Суҳбатнинг бир қисми тор составда ўтди.

(ТАСС).

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА МУЛОҚОТ

7 май куни КПСС Марказий Комитетида оммавий ахборот воситалари, идеология муассасалари ва ижодий союзларнинг раҳбарлари билан учрашув бўлиб ўтди. Бўлажак Бутуниттифоқ XIX партия конференциясига тайёргарлик масалалари муҳокама қилинди.

Учрашувни КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев очди.

Фикрлашувда «Советский союз» журналининг бош редактори Н. М. Грибачев, «Наш современник» журналининг бош редактори С. В. Викулов, «Новый мир» журналининг бош редактори С. П. Залигин, «Правда» газетасининг бош редактори В. Г. Афанасьев, «Октябрь» журналининг бош редактори А. А. Ананьев, «Известия» газетасининг бош редактори И. Д. Лаптев, «Знамя» журналининг бош редактори Г. Я. Бакланов, «Новости» матбуот агентлиги правлениесининг раиси В. М. Фалин, СССР Театр арбоблари союзи правлениесининг раиси К. Ю. Лавров, СССР Нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси ишлари давлат комитетининг раиси М. Ф. Ненашев, «Комсомольская правда» газетасининг бош редактори Г. Н. Селезнев, Бутуниттифоқ музика жамияти правлениесининг раиси И. К. Архипова, СССР Ёзувчилар союзи правлениесининг биринчи секретари В. В. Карпов, «Театр» журналининг бош редактори А. Д. Салинский ўртоқлар иштирок этдилар.

Демократия ва ошкораликни янада ривожлантиришда, ижтимоий турмушни социализмга ёт ҳодисалардан тозалашда матбуотнинг роли кучайиб бораётганлиги қайд этиб ўтилди. Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси арафасида оммавий ахборот ва пропаганда воситалари турмушимизнинг барча томонларини янгилашда яна ҳам зўр ғайрат билан ёрдам беришлари, қайта қуриш давомида юзага келаётган барча илғор нарсаларни қўллаб-қувватлашлари, тўпланган илғор тажрибани умумлаштириб, пропаганда қилишлари керак.

Учрашув сўнггида М. С. Горбачев нутқ сўзлади.

Учрашувда Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, В. П. Никонов, Н. Н. Слюньков, А. Н. Яковлев, В. И. Долгих, Г. П. Разумовский, О. Д. Бакланов, А. П. Бирюкова, А. Ф. Добринин, А. И. Лукьянов, В. А. Медведев ўртоқлар қатнашдилар.

Учрашув тўғрисидаги муфассал ҳисобот эълон қилинади.

(ТАСС).

ВАТАНИМИЗ ЖАНУБИДАГИ ҚАЛҚОН

Бунёд этилганига 70 йил тўлган Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округи ўз тарихи мобайнида кураш ва ғалабаларнинг шонли йўлини босиб ўтди. 1918 йилнинг 4 май куни Халқ Комиссарлари Советининг В. И. Ленин имзо чеккан Декрети асосида ташкил этилган округ Ватанимиз жанубининг ишончли қалқонига айланди. Туркистончи жангчилар Ўрта Осиё республикаларида Совет ҳокимиятини ўрнатишга, босмачи тўдаларини тор-мор этишга катта ҳисса қўшдилар. Уларнинг Улуғ Ватан уруши йилларида кўрсатган жасорати ҳам бекиёсдир. Округда камол топган 800 нафардан кўпроқ жангчи Совет Иттифоқи Қаҳрамони бўлди, тўрт киши эса бу унвонга икки марта сазовор бўлди.

Ҳозирги авлодга мансуб бўлган жангчилар округнинг шонли анъаналарини бойитмоқдалар.

7 май куни Тошкентда Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округининг 70 йиллик юбилейига бағишланган тантанали йиғилиш бўлди. Йиғилишни округ ҳарбий кенгашининг аъзоси, сиёсий бошқарма бошлиғи, генерал-лейтенант А. И. Овчинников очди.

Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округи қўшинлари қўмондони, армия генерали Н. И. Попов «Ватанимиз жанубий чегаралари посбонлигида 70 йил» деган мавзуда доклад қилди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари В. П. Анишчев Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Советининг туркистончи жангчиларга табрикномасини ўқиб эшиттирди.

Йиғилишда СССР мудофаа министрининг ўринбосари, СССР Мудофаа министрлигининг бош инспектори, армия генерали М. И. Сорокин, армия генерали М. М. Зайцев, Туркманистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси Б. Е. Ёзқулиев, СССР халқ артисти И. Д. Кобзон нутқ сўзладилар.

Йиғилишда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишонов, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси П. Ҳабибуллаев, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг раиси Ғ. Ҳ. Қодиров, Туркманистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари С. М. Нестеренко, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми раисининг ўринбосари А. П. Романовский, Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари Т. А. Алимов, Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Б. Ф. Сатин, армия генерали Н. Г. Ляшченко иштирок этдилар.

Шу куни Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округининг Ҳарбий кенгаши округ ветеранлари, гражданлар уруши ва Улуғ Ватан уруши ветеранлари шарафига қабул маросими ўтказди. Юбилей тантаналарининг қатнашчилари Ўзбекистон пойтахти марказий майдонидаги В. И. Ленин ҳайкали пойига ва Номаълум солдат қабрига гуллар қўйишди.

(ЎзТАГ).

СССР МУДОФАА МИНИСТРИНИНГ БУЙРУҒИ

1988 йил 9 май № 170 Москва шаҳри

Солдат ва матрос, сержант ва старшина ўртоқлар!

Прапорщик ва мичман ўртоқлар!

Офицер, генерал ва адмирал ўртоқлар!

Улуғ Ватан урушининг қатнашчилари ва СССР Қуролли Кучларининг ветеранлари, ўртоқлар!

Қаҳрамон совет халқи, унинг шавкатли Қуролли Кучлари бундан қирқ уч йил муқаддам Коммунистик партия раҳбарлигида Улуғ Ватан урушида ғалаба қозондилар, фашизмни тор-мор этдилар, Ватан озодлиги ва мустақиллигини қаттиқ туриб ҳимоя қилиб қолдилар. Европа халқларини халос этдилар, инсониятга тинчлик ва социал тараққиёт истиқболларини очдилар.

Аскарларнинг, халқ лашкарлари жангчиларининг, партизанлар ва подпольечиларнинг сўнмас жасоратлари, ишчилар синфи, деҳқонлар, зиёлиларнинг — ўз жонини аямай фронтда ва мамлакат ичкарисида ғалаба учун жанг қилган барча кишиларнинг фидокорона меҳнати замондошлар ҳамда келгуси авлодларнинг хотирасида абадий сақланиб қолади. Уларга шон-шарафлар бўлсин! Совет халқи бошқа мамлакатларнинг армиялари ва ватанпарварлари, қаршилик кўрсатиш ҳаракати ҳамда антифашистлар подпольеси қатнашчилари фашизмни тор-мор этишга қўшган ҳиссани юксак қадрлайди.

Буюк Ғалаба байрами жамиятимиз турмушининг барча соҳаларини революцион қайта қуриш ва янгилаш даврида нишонламоқда. Совет Иттифоқи Улуғ Ватан урушининг сабоқларини эътиборга олиб, ҳозирги замон реалликларини объектив таҳлил этишга таяниб қардош социализм мамлакатлари билан биргаликда янгича сиёсий тафаккурни изчиллик билан рўёбга чиқармоқда, ядросиз ва зўравонликсиз дунёни барпо этиш учун фаол курашмоқда. Бу йўлда дастлабки қийин қадамлар қўйилди, аммо ҳали ишончли тинчлик гарантияланган эмас, ядро уруши хавфи бартараф қилинмаган. Реакцион империалистик доиралар бир томонлама ҳарбий афзалликларга эга бўлиш, халқаро муаммоларни ҳал этишда кучдан фойдаланиш йўлидаги уринишларидан воз кечмаяптилар. Шундай шароитда СССРнинг Қуролли Кучлари Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатларнинг армиялари билан биргаликда ўзларининг мудофаа вазифасини пухта бажармоқдалар, социализм ва халқлар хавфсизлиги посбонлигида хушёр турибдилар. Социалистик Ватаннинг ҳозирги ҳимоячилари кекса авлодларнинг жанговар анъаналарини муносиб равишда давом эттирмоқдалар, жанговар ва интернационал бурчларини мардонавор адо этмоқдалар.

Жангчиларнинг коллективларида ижобий жараёнлар чуқурлашмоқда, талабчанлик ва ишчанлик кучаймоқда, расмиятчиликка ва турғунлик ҳолатларига қарши кураш олиб борилмоқда. Армия ва флот турмушини демократиялаш жараёни тобора кенгаймоқда. Бутуниттифоқ XIX партия конференциясига тайёргарлик армия ва флотда хушёрликни, жанговар тайёргарликни ошириш, уюшқоқлик ҳамда интизомни мустаҳкамлаш учун янги омил бағишламоқда.

СССР Қуролли Кучларининг шахсий составини, ветеранларини, Улуғ Ватан урушининг барча қатнашчиларини Ғалаба байрами билан табриклайман ва қутлайман.

1941—1945 йиллардаги Улуғ Ватан урушида совет халқи қозонган Ғалабанинг 43 йиллигини нишонлаш юзасидан буюраман:

Бугун, 1988 йил 9 май маҳаллий вақт билан соат 22 да Ватанимиз пойтахти — Қаҳрамон шаҳар Москвада, иттифоқдош республикаларнинг пойтахтларида, Қаҳрамон шаҳарлар Ленинград, Волгоград, Одесса, Севастополь, Новороссийск, Керч, Тула, Смоленск, Мурманскда, Қаҳрамон Брест қалъасида, шунингдек Калининград, Львов, Ростов-Дон, Куйбишев, Свердловск, Новосибирск, Чита, Хабаровск, Владивосток ва Североморск шаҳарларида тўплардан бир йўла ўттиз марта ўқ узиб, байрам салюти берилсин.

Ватанимиз озодлиги ва мустақиллиги учун жангларда ҳалок бўлган қаҳрамонларга абадий шон-шарафлар!

Яшасин қаҳрамон совет халқи ва унинг шавкатли Қуролли Кучлари!

Яшасин барча ғалабаларимизнинг илҳомчиси ва ташкилотчиси — Совет Иттифоқи Коммунистик партияси!

СССР мудофаа министри армия генерали
Д. ЯЗОВ.

ЁДГА ОЛИБ БОТИРЛАРНИНГ НОМЛАРИН

БЕЛОРУССИЯ ТУПРОҒИДАГИ ЖАСОРАТ

1944 йил баҳорида Улуғ Ватан урушида энг йирик ҳисобланган «Багратион» ҳужум операциясини ўтказишга тайёргарлик бошланди. Вазифа: гитлерчиларнинг «Марказ» армия группасини тор-мор қилиш ва Белоруссияни озод этиш, фронтнинг олти участкасида мудофаани ёриб ўтиб, Витебск ва Бобруйск районларида душманнинг қанот группаларини ўраб олиш...

1944 йил 3 июль куни Белоруссия пойтахти озод қилинди. Қўшинларимиз Минск шаҳрининг шарқ томонида босқинчиларнинг 105 минг солдат ва офицерини қуршаб олдилар. 5 июлдан 11 июлга қадар давом этган шиддатли олишувларда душман 70 минг солдат ва офицеридан ажради. 35 минггни асир олинди.

5 июль куни Белоруссияни озод қилишнинг иккинчи босқичи бошланди. Қисмларимиз «Марказ» армия группасининг чекинаётган қўшинлари қолдиқларини кетма-кет яксон қилиб, Белоруссияни, Литва ва Латвиянинг бир қисмини озод қилдилар.

(Совинформбюро ахборотидан).

* * *

Қардош Белоруссияни озод қилиш учун олиб борилган шиддатли жангларда Ўзбекистон ўғлонлари ҳам иштирок этдилар. Улар «Багратион» операциясини муваффақиятли амалга оширишга муносиб ҳисса қўшишди. Юртдошларимиздан бири — Ленин районидан фронтга отланган автоматчилар ротасининг командири капитан Ғулом Ёқубов эди. Бу довюрак инсон Могилев областининг Биковск районидаги Лудчица қишлоғининг жанубий шарқий томонидаги ротага моҳирлик билан раҳбарлик қилиб мудофаани ёриб ўтишга муваффақ бўлди. Ҳал қилувчи дамларда мардлик, қаҳрамонлик кўрсатди. Ўшандай нозик пайтда замбарак ва миномётлар мададига таянган гитлерчилар шиддатли ҳужумга ўтдилар. Ёқубов ротаси йигирма соат давомида 40 дан зиёд қарши ҳужумни қайтариб, фашистларнинг 425 солдат ва офицерини қириб ташлади. Ғулом Ёқубовга СССР Олий Советн Президиумининг фармонига биноан Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвони берилди.

Белорус тупроғини ёвузлардан тозалашда ховослик Умурзоқ Иминов, деновлик Тошқул Тўраев, пискентлик Ҳамзаали Йўлчиев ҳам қатнашдилар.

Тенгсиз олишувларда ўзини кўрсатган, муҳим операцияларда иштирок этган марғилонлик Ҳабибулла Абдуллаев, тўрткўллик Алим Нуримбетов III даражали «Шуҳрат» орденлари, фарғоналик Абдуқодир Муҳиддинов «Қизил Юлдуз» ордени, наманганлик Ғуломжон Усмонов, ғиждувонлик Мухтор Сайфулмулюков, зоминлик Саттор Алибеков, оқдарёлик Абдусалим Шеров, жарқўрғонлик Ҳожимат Фозилов, пискентлик Абдувоҳид Нишонов «Жасурлиги учун» медали билан тақдирландилар.

«Багратион» операцияси баҳодирларига шон-шарафлар!

М. САМАДОВ,
«Багратион» операцияси иштирокчиси.

Кўҳна Бухорога Гомель шаҳри Тинчлик фонди правлениеси раисининг ўринбосари Мария Гарачук ташриф буюрди. У жойларда бўлиб ўтган йиғилиш ва митингларда ўзбек жангчилари Белоруссияни фашист босқинчилардан озод этишда кўрсатган қаҳрамонликлари ҳақида тўлқинланиб ҳикоя қилади.

СУРАТДА: Мария Гарачук колхозчилар билан суҳбатда.

Ҳ. ҚУРБОНОВ фотоси.

ҒАЛАТИ УЧРАШУВ

Жданов номли колхозда табелчи бўлиб ишлаётган кезларим, яъни 1942 йилнинг ёзида Ватан ҳимоясига отландим. Бир гуруҳ юртдошларим билан Саратов областининг Татишев шаҳрида икки ойлик қийин ва қизғин тайёргарликдан ўтгач, Ржев шаҳри яқинида мудофаа чизиғида турган қисмларимиз ихтиёрига келиб қўшилдик.

359-ўқчи дивизияга душман мустаҳкам истеҳкомга айлантириб олган ғишт заводи мавзеидан шаҳарга кириш топширилди. Қисқа артиллерия тайёргарлигидан сўнг ҳужумга ташланган пиёдаларимиз корхона олдидаги очиқ майдонда қаттиқ қаршиликка дуч келишди. Махсус бошпаналарга ўрнашиб олган ғаним пулемётчилари аёвсиз ўқ ёғдирарди. Мен 82 миллиметрли миномётнинг мўлжалловчиси сифатида душман нуқталарини нишонга ола бошладим. Шу куни фашистларнинг 6 та қўл пулемёти, 15 дан ортиқ солдатини сафдан чиқардим. Қўмондонлик топшириғи бажарилиб, Ржев душмандан тортиб олинди. Ана шу жангда оёғимдан оғир яраландим. Узоқ муддат даволангач, 1943 йилнинг март ойида яна фронтга жўнадим.

Суронли кунларнинг бирида бўлинма командири ҳалок бўлди. Унвоним бўйича командирликни қабул қилдим. Ўша 24 июнь куни ҳужумга ўтиш олдидан ажойиб танишув юз берди. Пруть дарёсининг шарқий соҳилида кечувга тайёргарлик кетаётганди. Бўлинмамни ён томонда жойлашган биринчи ўқчи батальон пулемётчилар ротасининг расчёт командирларидан бири — ёши қирқдан ошган, юзларига бевақт ажин тушган, мўйловдор, барваста рус сержанти менга яқинлашди.

— Ботирларга омад тилайман! — деди у қувноқлик билан. — Кечаги газетада суратингиз босилибди, табриклайман!

Гап орасида ўзини Василий Матвеевич деб таништирди. Бироз суҳбатлашиб ўтирдик.

— Сержант Матросов, сизни рота командири чақираяпти.

У шошиб ўрнидан турди.

— Тўхта, сен машҳур Александр Матросовнинг оғаси эмасмисан? Уканг учун ўч олиш ниятида фронтга отланганинг ҳақида ўқигандим-а. Ўзимизнинг полкда экансан-да!

— Аллақачон «Шуҳрат» орденини тақиб олибди. Ботирнинг биродари ботир бўлади-да! — деди тошкентлик жангчи Икром Шерматов.

Ўша кунги жанг учун Василий Матвеевич Матросов ва мен II даражали Улуғ Ватан уруши ордени билан тақдирландик. Аммо бу пайтда учинчи марта яраланиб, госпиталда даволанаётган эдим. Тузалгач, 48-армия қошидаги кичик лейтенантлар тайёрлаш курсига юборишди. Польшанинг Мазовецкий шаҳрида муваффақиятли ўқиб ўз қисмимга қайтдим ва взвод командирлигига тайинландим. Энди Ватанимиз тупроғи фашистлардан батамом тозаланган, душманни ўз инида янчиб ташлаш учун ҳал қилувчи ҳужумлар бошланганди.

Польшанинг Блутск уездида бўлган жанг сира ёдимдан чиқмайди. 15 январь куни ҳужум бошлаб душманнинг ўрмон ёқасидаги Черостув — Полеский қўрғони олдидаги траншеяларга бостириб кирдик. Чекинаётган немислар дарёнинг сўл қирғоғида мустаҳкам ўрнашиб олдилар. Аммо кетма-кет ҳужумимизга дош беролмай таслим бўлишди.

Афсуски Берлин учун жанг қилиш насиб этмади. Март ойининг охирида Кенигсберг шаҳрини олишда яна оғир яраландим. Каунас шаҳрида даволангач, қишлоғимга қайтиб, Буюк Ғалабани Ўзбекистонда кутиб олдим.

Ражаб ОТАЖОНОВ,
уруш ветерани.

Қўшкўпир райони.

ҚУРШОВДА ЖАНГ

1944 йилнинг феврали. 4-Украина фронти қўшинлари жуда катта йўналишда ҳужумга ўтдилар. Пиёдаларга йўл очиб бораётган Қизил байроқли 42-танк бригадаси оғир жанглар олиб борарди.

Урушда нималар бўлмайди, дейсиз. Польшанинг Бельско шаҳрига кираверишдаги Ясиница қишлоғида мустаҳкам истеҳком қурган душман мудофаасини ёриб ўтиш ҳақида буйруқ олган взводимиз шиддат билан жангга кирди. Мен командирлик қилаётган танк олдинда борарди. Экипажимиз ниҳоятда чиниққан, тажрибали жангчилардан иборат. Айниқса ленинградлик старшина Левин танкимиз юраги ҳисобланарди.

Қишлоққа кираверишда қаттиқ қаршиликка учрадик. Немислар танкка қарши ишлатиладиган барча қуролларини ишга солишганди. Кетма-кет уч танкимиз ишдан чиқди. Катта тезликда бораётганимиздамми, ҳар ҳолда мудофаа чизиғини ёриб ўтиб, анча ичкарилаб кетдик. Душман пиёдалари ва бошқа ҳарбий иншоотларини яксон қила бориб вақтнинг ўтганини сезмай қолибмиз. Бир пайт рациядан полк командирининг овози эшитилиб қолди. У ҳадеб бизга далда берар, ёрдам етиб боргунча эҳтиёт бўлишимизни тайинларди.

Маълум бўлишича, қишлоққа биргина бизнинг танк ёриб кирган, қуршовда жанг қилаётган эканмиз.

— Ёрдам етиб келгунча маневр билан немисларни чалғитиб турамиз, — деди старшина дурбин орқали атрофни кузатаркан. — Душманни сира яқинлаштирмаслигимиз керак. Акс ҳолда...

Оқшом туша бошлаганда панароқ жойни топиб, душманнинг навбатдаги ҳужумига ҳозирлик кўриб, ҳушёр турдик. Аммо тонг пайти немислар бутунлай бошқа томондан ҳужумга ўтишди. Ёрдамдан эса дарак йўқ. Хуллас, тўрт кеча-кундуз немислар билан тенгсиз жанг қилдик. Бешинчи куни эса тасодифан душман мудофаасининг кучсиз жойини сезиб қолиб, қуршовни ёриб чиқдик.

Полкимиз командири бизни самимий табриклаб, мукофотга тавсия этди. Билсак: тўрт кун ичида юзлаб немис солдат-офицерларини. катта бир қурол омборини ишдан чиқарган эканмиз.

Р. УБАЙДУЛЛАЕВ,
уруш ветерани, собиқ танкчи.

СЕН БАХТЛИСАН, САЙЁРА!

Жажжи набирам Сайёра! Сен бахтли замона фарзандисан. Ҳар кун тонг палласи онанг эркалаб уйғотади. Деразадан тушиб турган бир шода нур гўё сенга аталгандай, ўзингдай ёқимли. Дастурхонда турли ноз-неъматлар муҳайё. Қорнингни тўйғизасан-да, жонажон мактабингга йўл оласан...

Мен отамни кўрмаганман. Очликдан силласи қуриб, оғир касалликка дучор бўлган бобонг туғилишимга ярим йил қолганда ҳаётдан кўз юмган эканлар. Ёлғиз бувинг дастлаб ўзига тўқ одамлар хизматини қилиб, Улуғ Октябрь революциясидан кейин эса янги очилган артеллардан бирида ишлаб, ўзи емай едириб, киймай кийдириб мени вояга етказдилар. Тошкентда очилган дастлабки «Шамсул—урфон» деб аталган янги мактабда таҳсил олдим.

Бувинг ҳамиша: «Яхши ўқи, халқимиз, давлатимиз учун фойдали инсон бўлиб етиш», — деб насиҳат қилардилар. Мен мактабни аъло баҳоларга тамомлаб, Самарқанд шаҳридаги медицина институтига ўқишга кирдим. Олий илм даргоҳини ҳам имтиёзли тамомлаб, энди иш бошлаган кезларим фашист босқинчилари эрксевар юртимизга бостириб киришди.

Ўша пайтлари республикамизда олий маълумотли врачлар бармоқ билан санарли эди. Шу туфайли мени фронтга юборишмади. Аммо барча тенгдошларим қон кечиб, Ватанимизни ҳимоя қилаётган бир пайтда кабинетда ўтириб ишлашни ўзимга эп кўрмадим. Ҳарбий комиссариатга кетма-кет ариза беравериб, ниҳоят рухсат олдим.

Мен уруш айни қизғин паллага кирган 1942 йилда фронтга кириб бордим. У ерда ҳам малакали врачлар сув билан ҳаводек зарур экан. Кунига ўнлаб операциялар қилишга тўғри келарди, аммо сира нолимасдик. Чунки қаҳрамон жангчиларимиз ҳам бир қарич она еримиз учун жон олиб-жон беришарди.

Уруш тугаб, фашизм устидан Буюк Ғалаба қозонган кунимиз, яъни 9 Майни ҳаётимдаги энг бахтли он деб биламан. Нафақат мен, балки бутун дунёдаги эрксевар халқлар ушбу санани энг катта байрам сифатида нишонлашади.

Азизим Сайёра! Бугун Рейхстагга алвон байроқ тикқан кунимизга роса 43 йил тўлди. Бу давр ичида туғилган сен сингари бахтли болаларни санаб саноғига етиб бўлмайди. Кўчаларни тўлдириб, шодон ўйнаб юрган тенгдошларингни кўрсам, қалбим қувончга тўлади. Беҳуда курашмаганимиздан, миллионлаб қурбонлар эвазига бўлса-да, юртимизни фашизм вабосидан асраб қолганимиздан мамнун бўламан.

Жажжи набирагинам, бахтинг ҳамиша ёр бўлсин. Сен ажойиб мамлакат фарзандисан. Яхши ўқиб, халқ ишига камарбаста инсон бўл! Авлодларимиз бошлаган эзгу ишларни давом эттиришга муносиб ҳисса қўш. Машҳур шоир бобонг Ғафур Ғулом васият қилганларидек:

Аъло мамлакатнинг аъло фарзанди,
Билиб қўйки, сени Ватан кутади!

А. АКБАРОВ,
Улуғ Ватан уруши ветерани, республикада хизмат кўрсатган врач.

СУРАТДА: А. Акбаров набираси Сайёра билан.

МЕНИНГ ҚАҲРАМОН ДЎСТИМ

Қурбонбой Усмонов 1923 йилда Ховос районидаги Савот қишлоғида туғилди. Етти йиллик мактабни тугатганидан кейин Дзержинский номли колхозда ҳисобчилик қилди.

1941 йилда Қизил Армия сафига чақирилди. Дастлаб оддий солдат, кейинчалик бўлинма командири сифатида алоҳида намуна кўрсатди. Минг машаққатларни бошдан кечирди. Неча бор яраланиб яна сафга қайтди. Фашистларни Берлингача қувиб борди. Кўрсатган жасоратлари учун I даражали Улуғ Ватан уруши ордени, қатор медаллар билан тақдирланди.

Тинч қурилиш йилларида қадрдон дўстим Мирзачўлни ўзлаштиришда фаол иштирок этди. Мўл-кўл оқ олтин етиштириб, пахтачиликни ривожлантиришга муносиб улуш қўшди. Кўксини Меҳнат Қизил Байроқ ордени безади. Мана ўн беш йилдирки, у амакиси — Совет Иттифоқи Қаҳрамони Жўрахон Усмонов номидаги боғдорчилик совхозида тер тўкмоқда.

Партия ва меҳнат ветерани Қурбонбой Усмонов тўрт ўғил ва икки қизни тарбиялаб вояга етказди. Ҳозир у фарзандлари, невара-чевралари бағрида фаровон ҳаёт кечирмоқда. Мен улуғ ғалабага муносиб ҳисса қўшган марду майдонларни қутлуғ айём билан самимий табриклайман!

М. АБДУВАЛИЕВ,
Қаҳрамон Брест қалъаси ҳимоячиси.

Шу кунларда Фарғона область Киров районининг маркази — Бешариқдаги «Мангулик» хиёбонини зиёрат қилувчилар кўпайди. Кишилар Ватанимиз озодлиги йўлида шаҳид бўлган марду майдонларни миннатдорчилик билан ёд этиб, уларнинг порлоқ хотираси олдида бош эгмоқдалар.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ
фотолари.

КЕКСА ТЎПЧИ СЎЗИ

Европа, биз сенга келтирдик шодлик,
Қўрқма, Шарқдан келган гулдираклардан.
Ажал ўти эмас, тинчлик, озодлик
Ёғилар бизларнинг замбаraклардан.

Сен олиб боргандинг бало урушни,
Бизлар олиб келдик тинчлик ва кўклам.
Одамзод кўрмаган қирғин-хуружни
Сендан бошлаб берди Гитлер муттаҳам.

Ваҳший жаллодларни қўйдик жиловлаб,
Биз етган ерлардан уруш чекинди.
Ўроқлар ясаймиз қилични тоблаб,
Инсон тинч кунларни кўрмоқда энди.

Қўрқмагин бизларнинг замбараклардан,
Биз отган тўплардан қўрқиб юрмагин.
Биз томондан келган гулдираклардан
Беозор оҳудек ҳуркиб юрмагин.

Айт, қўрқув тушмасин ғамгин дилларга
Гулдирашга тушса бизнинг замбарак.
У совет аскари етган элларга
Тинчлик келганидан беради дарак.

Талъат СОЛИЕВ.

Пўлат ҒАНИЕВ,
гвардиячи 7-кавалерия корпусининг собиқ жангчиси.

РЕГИСТОНДАН БЕРЛИНГАЧА

Қиссадан парча

«Ёш гвардия» нашриёти Улуғ Ватан уруши қатнашчиси Пўлат Ғаниевнинг фронт хотираларидан иборат «Зафар йўли» китобини чоп этмоқда.

Унда самарқандлик оддий жангчининг Улуғ Ватан уруши жанггоҳларида бошидан кечирганлари ҳикоя қилинади. Отлиқ аскарнинг ҳаёти, фашистларга қарши жанглардаги мардлиги, фронтдошлар билан дўстлиги содда ва равон баён этилади. Пўлат Ғаниевнинг хотиралари ўзбек йигитларининг Буюк Ғалабамизга қўшган ҳиссаси ҳақидаги ёрқин лавҳалардир.

Ҳамдам СОДИҚОВ,
тарих фанлари кандидати, запасдаги офицер.

ЮРТДОШЛАР

1944 йил январи. Бизнинг корпус Новая Рудная, Виступовичи, Красний районларига чиқишга буйруқ олди. Йўлимиз ўрмону ботқоқликларга тушган бўлиб, пиёда юришга тўғри келди. Тўғри йўналиш олишимизга партизан қўшилмалари ёрдам беришди. Белоруссиянинг бу жойларига немислар тумшуқларини ҳам тиқиб кўрмаган эканлар. Мозирь партизан бригадаси йигитлари атрофни яхши билишгани учун сафимизни тўлдиришди. Улар фашистлар қаерларга миналар кўмишганидан ҳам хабардор эдилар. Худди шу партизанлар бизга қарши турган душман группалари ҳақида аниқ маълумотлар беришди. Немис пиёдалари, танкларидан ташқари бу районда уларнинг «Митте», яъни «Ўрта» деб номланган кавалерия полки ҳам жойлашибди. Полк ҳар бири 200 қиличдан иборат 15 эскадронга, автоматик қурол ва тўпларга эга. Биз бу группага қарши ҳужумни 10 январга ўтар кечаси бошладик.

Саҳарда Прудок деган манзилга етиб келдик. Биринчи бўлиб 2-эскадрон ҳужумга ташланди. Немислар гарнизони қаршиликни кучайтирган пайтда 3-эскадрон унга ташланиб, чекиниш йўлини кесиб қўйди. Прудокнинг марказида жанг қизиб, қиличбозлик ҳам, қўл жанги ва отишма ҳам кучайди. Кечга яқин душманнинг қолган-қутгани Мозирь тарафга қараб қочди. Бизнинг полк бу жангда душманнинг 420 солдат-офицерини, 40 юк машинаси, 4 тўп ва 4 миномётини йўқ қилиб, 130 асир, 175 от-улов, 2 енгил, 28 юк машинаси, 11 омбор ва 150 бочка бензинни ўлжа қилди. «Митте» кавалерия полкининг попугини анча пасайтирдик.

13 январда Мозирь шаҳрига ёриб кирдик. Жанг қаттиқ бўлди. Икки томон ҳам аёвсиз олишиб кўп талафот кўрди. Фронт газетамизда бу жангда 1,5 минг фашист ўлдирилгани, 10 танк, 6 тўп, 400 автомашина ёндирилиб, 300 асир олингани ҳақида ёзди. Мозирнинг озод қилиниши муносабати билан Белоруссия Компартияси Марказий Комитети, БССР Олий Совети Президиуми, Халқ Комиссарлари Совети 7-гвардиячи кавалерия корпуси ва унинг қисмларига табрик хати йўллади. Совет Армияси кавалерияси қўмондони, Совет Иттифоқи Маршали С. М. Будённий ҳам табриклади. Энг қувончлиси шу бўлдики, Мозирь шаҳрида мен юртдошларим билан дийдор кўришдим. Айниқса Самарқанддан, она шаҳримдан, туғилган маҳалламдан келган йигит билан учрашувим сира ёдимдан чиқмайди. Лейтенант Салом Расулов худди бизнинг кўчадан бўлиб, уйларимиз ҳам ёндош, бирга ўсган эдик. Салом ҳам мени кўриб кўп қувониб кетди. Иккимиз ярим тунгача суҳбатлашдик. Лекин сира дийдоримизга тўймадик. Эртага яна учрашишга аҳдлашдик. Аммо саҳарга яқин эскадронимиз жанговар тревога билан бошқа жойга ташланди. Юртдошим билан хайрлашолмай қолдим. Ўшанда мен у билан роса қирқ йилдан сўнг ўзимизнинг қадрдон Регистонда дийдор кўришувимни қайдан билай?

Корпусимиз Польша чегараси йўналишида кетаркан, хаёлимни бир фикр қамраган эди. Ғалабага, юртимга қайтишга оз қолди. Бу ўй мени отда елдек учиргиси келарди. Ковель йўналишида бормоқдамиз. 1944 йилнинг баҳори. Турья дарёси ёқасида биз душманнинг кучли қўшинига дуч келдик. 9 апрелда икки томон ўртасида жанглар шиддатли тус олди. Ҳужум ва қарши ҳужумлар ўзаро алмашиниб турибди. Гвардия лейтенанти М. Стрельцов эскадрони бир куннинг ўзида душман пиёдалари ва танкларининг тўрт бор ҳужумини даф этди. Оддий солдат, қозоқ йигити Уйстбой Саримсоқов икки қуролдоши билан немисларнинг бир взводига қарши бир неча соат жанг қилди. Қозоқ халқининг содиқ фарзанди, коммунист Саримсоқов Ватан олдидаги бурчини сўнгги қони қолгунча шараф билан мардона ўтади. Унинг охирги сўзи шундай бўлди: «Душманни беаёв қиринг!»

Беомон жангнинг бешинчи куни корпусимиз аҳволи жиддийлашди. Немис самолётлари ва артиллерияси хуружи кучаймоқда эди. Бизнинг 14-кавалерия дивизиямиз ҳужум кетидан ҳужумни қайтариш билан банд. 15 ва 16-отлиқ дивизияларда ҳам биздагидан баттар. Душман 15 апрелда мудофаада туриб қолган дивизиямизни роса тўпга тутгач, икки полк ва 35 танкни ташлади. Бизнинг 56-гвардиячи кавалерия полкимиз 3-эскадрони 2092-баландликда маррани ушлаб турибди. Немислар шу баландликни олиш учун икки баравар ортиқча куч ташлашди. Улар танклар ортидан келмоқда эдилар. Эскадронимиз талафот кўриб чекинди. Бошқа жойларда ҳам аҳволимиз мушкул. Аммо, мадад кучлари келгунча маррани ушлаб туролдик. Душман ҳолдан тойди. Энди мудофаадан кескин ҳужумга ҳозирлик кўра бошладик. 4 майда душман Турья дарёсидан нарига улоқтириб ташланди. Полкимиз икки ҳафталик қуршовдан қутулди. 1944 йил 20 июлда СССР чегарасига чиқдик. Бу ғоят унутилмас ва тантанали кун эди.

— Биз Ватанимиз чегарасида турибмиз, — деди полкимиз комсорги Николай Сикорский. — Бу кунга етиб келмаганлар руҳи олдида таъзим қиламиз.

Юраклар орзиқиб кетди. Биз бу кунни узоқ кутган эдик. Жангу жадаллар, қон ва ўт кечиб, жудолик аламини тортиб ниҳоят орзуга етишдик. Босқинчилардан Ватанимиз тупроғи озод бўлди.

— Худди шу жойимизда 1941 йил ёзида лейтенант Лопатин заставаси турган эди, — деди комиссар майор Кравцев. — Немисларнинг биринчи зарбаси худди шу заставага берилганди.

Чегарачилар дастлаб уруш бошланганига ишонгилари келмади. Балки бу иғвогарликдир, деб ўйлашди. Лекин миномётлар, йирик калибрли пулемётлардан отилаётган мина ва ўқлар уларнинг гумонини йўққа чиқарди. Чегарачилар сони олтмишдан ошмасди. Улар сафида турли миллат вакиллари, шу жумладан самарқандлик икки ўзбек ҳам бўлган. Лейтенант Лопатин ўз жангчилари билан мудофаани ушлаб турди. Немислар бомбалар, снарядларни аямай ёғдиришди. Ярим соатда заставани яксон қиламиз, деб ўйлаган душман дадил олға юрди. Чегарачилар бомбардимондан сўнг ҳам марраларидан жилмаган эдилар. Улар фашистларни кучли ўт билан қарши олишди. Ҳужум барбод бўлиб, немислар анча талафот кўришди. Чегарачилар сафи ҳам сийраклашган эди. Атиги йигирма киши қолди. Навбатдаги ҳужумда икки танк ёндирилиб, ўнлаб немис қон қақшади. Жанг тунгача давом этди. Заставада атиги саккиз киши қолди. Лейтенант Лопатин ҳалок бўлди. Патронлар тугади. Тонгда қутирган фашистлар қаршисига шу саккиз азамат кўтарилди. Уларнинг бошлиғи фарғоналик йигит сержант Неъмат Исматов эди. Фашистлар билан қўл жанги бошланди. Бир йигитимизга қарши ўн фашист.

— Ҳеч ким тирик қолмагандир? — ҳаяжонланиб сўради кимдир.

— Йўқ, — деди майор, — беш чегарачи соғ қолиб, ўзимизникиларга қўшилиб жанг қилмоқда.

Демак, мардга ўлим йўқ, деганлари тўғри экан. Майор ишораси билан эскадрондан мўйловдор бир сержант олдимизга чиқди.

— Мана, ўша саккиз азаматдан бири, — деди майор Кравцов. — У ниҳоят ўз чегарасига қайтиб келди.

РСФСРдан хат

ҲАБИБУЛЛАЕВНИ БИЛГАН БОРМИ?

Улуғ Ватан уруши кўп миллатли мамлакатимиз халқлари тарихига дўст-биродарликнинг ҳақиқий тимсоли сифатида зарҳал ҳарфлар билан битилди. Мен Сталинград остоналаридан то Берлингача ўзбек, қозоқ, тожик, грузин биродарларим билан елкама-елка жанг қилдим. Биз оловли йиллар синовидан сабот ва матонат билан ўтиб, душманни ўз уясида янчдик.

66-гвардиячи, Қизил байроқли Полтава дивизиясининг 179-алоҳида гвардиячи алоқа батальонида ўзбекистонлик Хайрулла Ҳабибуллаев билан радист бўлиб хизмат қилганмиз. Осиёликларга хос бағри кенг, мард ва довюрак йигит билан энг оғир жангларда муҳим топшириқларни бажарганмиз. Қувончимизни ҳам, ташвишимизни ҳам доимо баҳам кўрардик. Афсуски Берлин остоналаридаги жанглардан бирида бошқа-бошқа йўналишларда жанг қилишга тўғри келди. Шу-шу қадрдон дўстимни учрата олмадим. Уни қидириб, жуда кўп жойларга мурожаат этдим. Аммо сира дарак тополмаяпман.

Ҳурматли редакция! Хатимни босиб чиқарсангиз, зора қуролдошимни билганлар топилиб қолса.

Жанговар салом билан,
Владимир ВЕРЗИЛИН,
уруш ветерани.

Куйбишев области, Новокуйбишевск шаҳри, Дзержинский кўчаси, 46-уй, 53-квартира.
Индекс: 466218.

Ўзбекистон ССР Олий Совети депутати, колхозчиларнинг Бутуниттифоқ IV съезди делегати Сафартош Чориева номини Жарқўрғон районидаги «Коммунизм» колхозида алоҳида ҳурмат билан тилга олишади. У ўтган йили қарамоғидаги ҳар бош говмишдан 2.500 килограммдан, белгиланганидан 273 килограмм кўп сут соғиб олганди. Жорий йилда бу кўрсаткични 2.800 килограммга етказиш учун астойдил меҳнат қилмоқда.

СУРАТДА: пешқадам сигирсоғар Сафартош Чориева ҳамкасблари даврасида.

И. ХЎЖАЕВ фотоси. (ЎзТАГ).

ҚАЙТА ҚУРИШ ЖАНГЧИЛАРИ, РЕСПУБЛИКА СИЗЛАРНИ КУТАЯПТИ!

СВЕРДЛОВСК ОЛИЙ ПАРТИЯ МАКТАБИДАН РЕПОРТАЖ

Ҳозирги давримиз кўпгина юксак тушунчаларнинг йўқолиб кетган маъносини янгилаяпти. Қардош халқлар оиласи, бирдамлик ва дўстлик тўғрисидаги нутқларга жўр бўлган дабдабабозликлар гулдуроси тинди ва ҳаётдаги интернационализмни рапортдаги интернационализмдан фарқ қилиш енгил бўлиб қолди.

Ўзбекистон Компартияси учун турғунлик ва рашидовчилик меросидан тозаланишдек қийин дамларда мамлакат коммунистлари энг реал ва самарали ёрдам — кадрлар билан ёрдам беришни таклиф қилдилар. Россия Федерацияси, бошқа республикаларнинг ташкилотлари 400 нафардан кўпроқ синалган партия аъзоларини бизда ишлагани юборди. Шу билан бирга Ўзбекистоннинг худди шунча вакили КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги ижтимоий фанлар академиясига, иттифоқнинг энг яхши партия мактабларига ўқишга таклиф этилди. Бу тасодифий ҳол эмас. Энди улар янги ғоя, билим ва тасаввурлар ҳосил қилиб, республикага қайтиб келадилар ва қайта қуриш жангчиларининг сафидан ўрин оладилар.

ЎзТАГ мухбири Ўзбекистон вакилларининг энг катта отрядларидан бири таълим олаётган Свердловскда бўлди.

Партия мактабининг катта зали Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари А. С. Икромов билан, таниқли археолог, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги А. А. Асқаров билан учрашишни хоҳлаганларнинг ҳаммасини сиғдира олмади. Улар республикамиз вакилларининг ҳаёти ва ўқиши билан танишиш учун Урал пойтахтига келган эдилар. Улар Биринчи Май арафасида олий партия мактабида бўлиб ўтган Ўзбекистон кунида қатнашдилар. Учрашувда муаллимлар ва тингловчилар берган кўпдан-кўп ғоят хилма-хил саволларда ҳозир Ўзбекистонда рўй бераётган ишларга бевосита жонли қизиқиш бор эди.

Республика экономикасида, агросаноатида қандай ўзгаришлар бор? Порахўрлик, кўзбўямачилик ва бир-бирини суяшга қарши гарантиялар қандай вужудга келтирилмоқда? Бу ишда партия ташкилотларининг роли қандай бўлмоқда? Орол масаласи нима бўлаяпти? Экологик проблемалар, медицина проблемалари қандай ҳал қилинаяпти, деган саволлар Ўзбекистон аҳолиси каби ураликларни ҳам қизиқтиради.

— Биз бу ерда республикага самимий ёрдам бериш истакларини кўриб турибмиз, — деди Тошкент областидан 2-курс тингловчиси Абдуҳамид Бекмуротов.

Свердловск олий партия мактаби Россия Федерациясида етакчи мактаблардан биридир. Бу ерда Ўрта Урал, Бошқирдистон, Удмуртиядан келган 1200 дан ортиқ киши таълим олаяпти. Ўрта Осиё республикалари, Қозоғистон вакиллари ҳам бор. Ҳозир бу ерда Ўзбекистондан келган ёшлар — партия, совет, комсомол, касаба союз ходимларидан 49 киши икки йиллик курсда таълим олмоқда.

— Айтиш мумкинки, республикангиздан келган тингловчилар программани муваффақият билан уддалашаяпти, — дейди Свердловск ОПМ ректори В. М. Самков. —Программа эса жуда тиғиздир. Ҳар куни 6—8 лекция ва семинар соатлари, якка-якка дарс тайёрлаш, амалий машғулотлар бўлиб туради. Рус тилини яхши билмайдиганлар ҳам борлигини назарда тутиш керак. Ҳолбуки, бунинг учун ҳеч кимга енгиллик туғдирилмайди. Шундай қилиб, рус тилидан факультатив машғулотлар уюштирдик ва бунда ҳар душанба куни қўшимча икки соатдан машғулот бўлмоқда. «Миллатлараро муносабатларни такомиллаштириш ва интернационал тарбия» деган яна битта муҳим курс ҳам киритилди. Шуларга қарамай, ҳамма биринчи, энг қийин сессиядан муваффақият билан ўтди. Тошкентлик Ҳамидулла Ражабов имтиҳонларни аълога топширди.

— Дастлабки ойлар жуда қийин бўлди, — дейди у. — Ҳар ҳолда ўқишдан совиб қолгандим, унга кўникиш осон бўлмади. Баъзан уддалай олармиканман? — деган шубҳаларга ҳам борардим. Эндиликда ишлар юришиб кетди. Бўш вақтлар ҳам пайдо бўлиб қолди. Волейбол ўйнайман, чанғида уча бошладим.

— Бу ерда бизга ахборот устига ахборот тиқиштирмай, тарих ва ҳозирги замон ҳодисаларини мустақил равишда чуқур идрок этиш ва уларга баҳо беришга, назарияни амалда қўллашга ўргатишаяптики, шуниси айниқса қимматлидир, — деб давом қилади сирдарёлик Фарид Шарипов.

— Ёмон ўқишга ҳаққимиз йўқ, — дейди уларнинг курсдоши навоийлик Владимир Чавичалов. — Ишлар қийин-тиғиз келган ҳозирги мураккаб пайтда партия бизга ўқиш, интеллектуал билимни бойитиш бебаҳо имкониятларини яратиб бермоқда. Биз кейинчалик ана шу қарзимизни қайтариб, билимларимизни ишда кўрсатмоғимиз керак.

Дарҳақиқат, тингловчиларга ўқиш учун, дам олиш ва маиший турмуш учун жуда яхши шароитлар яратиб берилган. Ётоқхонада шинам икки ўринли номерлар. Шундай қилиб тингловчи ўз хонасида ҳам, ҳар бир қаватда махсус ажратилган якка тартибда дарс тайёрлаш хоналарида ҳам шуғулланиши мумкин. Спорт секциялари кўп, бадиий ҳаваскорлик тўгараклари хилма-хил. Буларда юртдошларимиз ҳам қатнашмоқдалар. 7 ноябрь ҳамда 8 Март байрам кечаларида хоразмлик Гулбаҳор Сафоева билан қаршилик Аъзам Саидмуродов ўзбек рақслари ва қўшиқларини ижро этиб, зўр муваффақият қозондилар.

Лекция, семинар ва зачётлар, замонавий техникавий ўқитиш воситалари, компьютерлар ва партия мактабининг бой кутубхонасигина эмас, шу билан бирга бутун Свердловск партия ташкилоти, пролетар ва революцион анъаналарига, қайта қуриш тажрибаларига бой Уралнинг ўзи ҳам самарали таълим-тарбия муҳитини вужудга келтирган.

Масалан, заводларнинг заводи — пўлатни узлуксиз равишда қуядиган ноёб агрегатлар, машиналар ҳамда прокат станлари, экскаватор ва пармалаш қурилмалари ишлаб чиқарадиган машҳур «Уралмаш»да ўтказилган амалий машғулотлар ўзбекистонлик тингловчиларга кўп нарса берди. Бу маҳсулотлар бизнинг республикада ҳам яхши маълумдир. Завод музейида Улуғ Ватан уруши даврининг ҳужжатлари ҳам сақланмоқда. Ўшанда «Уралмаш» танклар, ўзиюрар тўплар ва бошқа ғалаба қуролларини тайёрлаб берар ва республикамизнинг юзлаб вакиллари ҳам бу ерда меҳнат армиясининг составида қаҳрамонона ишлагандилар.

Саноат билан шуғулланадиган кишилар учун «Уралмаш»да тўла хўжалик ҳисобини жорий этиш, реконструкциялаш, чет эл фирмалари билан бевосита алоқа ўрнатиш ва қўшма корхоналар очиш, маҳсулот хилларини янгилаш каби айни бугунги проблемалар қандай ҳал этилаётганлигини билиш нафли бўлди.

Наманган областидан келган комсомол ходимлари Орифжон Эргашев билан Исроил Тоҳиров, Владимир Чавичалов ва қолган тингловчиларга «Комсомольский» ёшлар уй-жой комплексини бориб кўриш қизиқарли бўлди. Зеро Ўзбекистонда бу жуда муҳим иш ҳамон оқсамоқда. Ёшларнинг Свердловскдаги кўпгина корхоналар биргаликда қўллаб-қувватланган бу ташаббуси катта-катта имкониятлар борлигини кўрсатди. Ёшларнинг қўли ва истеъдоди билан ажойиб бир шаҳарча барпо этилди ва унда ҳозирдаёқ 3,5 мингдан кўп киши яшамоқда. Физкультура - соғломлаштириш комплекси гўдаклардан кексаларгача ҳаммани қабул қилади. Янги маданий спорт комплекси битай деб қолди. Ҳамма квартираларда шу жой видеомарказининг кўрсатувлари қабул қилинади. Ёшлар уй-жой комплексининг кенгаши фестиваллар, концертлар, виставкалар, мусобақаларни мунтасил ташкил қилиб турибди. Ҳар бир уйнинг ўз спорт командалари бор.

Бутун микрорайонга 200 та телефон номери ажратилган. Ҳаммага телефон етиши учун бу ерда ички АТС тармоғи ишлаб чиқилган. Болалар ўсмоқда, ёшлар уй-жой комплексининг архитектура устахонаси учун 2,5 минг ўринли таълим-тарбия марказининг лойиҳаси яратилди. Мактаб ёнида А. С. Макаренко колонияси тарбияланувчиларида бўлганига ўхшаш завод ҳам қурилади. Уни қуришга энди киришилаяпти-ю, бўлғуси комплекснинг директорлари кенгаши сайланди. Улар кадрлар танлаб, мактабни жиҳозлаш ва ҳоказо масалаларни ҳал эта бошладилар.

— Ёшлар уй-жой комплекси — ўзлари учун уй қураётган ҳаваскорлик отрядларининг ўзигина эмас, — дейди социолог Марина Бедулева. — Комплекс одамларнинг қизиқарли дам олишини ташкил этиш, уларни тарбиялаш борасидаги чексиз имкониятларни ҳам билдиради.

Свердловскдаги вакилларимиздан шу тажрибаларни ўрганиб, уларни ўзлари билан уйга олиб келишларини сўрардик.

Шаҳар чеккасидаги «Верхнепишминский» совхозини бориб кўриш ҳам партия мактабининг тингловчилари бош қотирадиган кўпгина ахборот берди. Бу ерда тўрт йилдан бери маданий-соғломлаштириш маркази ишлаб турибди. Енгил металл конструкциялардан қурилган бу иншоот уч ярим ойда битирилди ва 800 минг сўмга тушди. Дарвозанинг ўнг томонида болалар ўйин автоматлари ва майдонча, чап томонида яшил бурчак, аквариум, пальмалар остида эса қулай кресло ва скамейкалар бор. Бу — момоларга аталган сокин ҳордиқ чиқариш зонаси, ундан нарида чоғроқ бир ҳовуз ва нарироқда рақс машғулотлари майдони, ундан сўнг киноконцерт блоки жойлашган. Ёнгинада кураш майдони бўлиб, спорт ўйинлари майдони унга туташади. Дискотекали бар учун ҳам жой топилган.

Зал ичида ҳеч бир ғов йўқ, 4200 квадрат метрли саҳн яққол кўзга ташланиб туради. Бу ерда оила-оила бўлиб ҳордиқ чиқарилади. Ҳамма учун кўнгилга ёқадиган машғулот топилади. Шунда бизнинг 5 миллион сўмга тушган ўймакор эшикли, духоба пардали, «тўгарак ишларига» аталган ўнлаб хоналари бўлган дабдабали қишлоқ клубларимиз беихтиёр ёдга тушадики, улардан фойдаланадиган кишилар оз.

— Свердловск областида шундай марказлардан тўрттаси ишлаб турибди, яна учтаси қурилмоқда, — деди область партия комитетининг секретари С. Б. Воздвиженский. —Ўзбекистонга типовой лойиҳаларини бериш, ниҳоятда истиқболли ишларни ташкил қилишга ёрдам кўрсатишга тайёрмиз...

Бу гал республикамиздан борган тингловчиларнинг ҳаммаси билан ҳам учрашиб бўлмади. Ҳозир иккинчи курс тингловчиларининг кўпчилиги Свердловск, Челябинск областлари, Бошқирдистоннинг партия комитетлари ва Советларнинг ижроия комитетларида, Уралнинг кўпгина шаҳар ва районларида икки ойлик стажировкадан ўтмоқда. Стажировка раҳбарларининг айтганларига кўра, тингловчиларнинг тайёргарлик даражаси етарлича юқори. Уларнинг ҳамкасблари билан баҳам кўришга арзигулик тажрибалари ҳам йўқ эмас. Масалан, ураликлар Тошкент областида коммунистларни аттестациядан ўтказиш тажрибаларига қизиқиб қолдилар. Улар партия ташкилотлари жанговарлик кўригини ўтказиш тажрибаларидан ҳам фойдаланмоқдалар.

Партия мактабининг раҳбарияти тингловчилар қайтиб борганларидан сўнг улардан қайси сифатда фойдаланиш мўлжалланаётганлигини эртароқ хабар қилишга истак билдирди. Бу нарса стажировка ўтказиладиган жойларни янада аниқроқ танлаб олишга ёрдам берган бўлур эди. Бундан ташқари республикада чиқадиган газета-журналларни, методик ва ўқув адабиётини кўпроқ юбориб туришни сўрашди. Свердловск ОПМ партия ва совет иши тажрибаларини умумлаштириш лабораториясининг мудири Г. В. Черкашин Ленинградга қилинган командировкадан ҳозиргина қайтиб келди. У Ленинграддан Тошкентда нашр этилган бир қучоқ китоб ва брошюраларни келтирди. Биринчи навбатда республикамиздан борган тингловчилар учун зарур қўлланмалар мана шу тахлитда олинмоқда. Ҳолбуки, уларни тўппа-тўғри республикадан олса бўларди.

— Кадрлар малакасини ошириш ишида Ўзбекистон партия ташкилоти билан алоқаларимиз партия мактабида ўқиш билангина чекланиб қолмайди, — дейди КПСС Свердловск область комитетининг биринчи секретари Ю. В. Петров. — Масалан, Сирдарё область партия комитети билан келишдик: эндиликда улар ўртоқларни бевосита бизнинг партия ва совет ташкилотларимизга бир йиллик стажировкага юбориб туришади. Бунга бизнинг маълум даражада қизиқишимиз ҳам йўқ эмас. Сиздан келган ходимлар бирор нарсани ўрганади ва шу билан бирга бизни ҳам бирор нарсага ўргатади. Ҳаммамиз Бутуниттифоқ XIX партия конференциясига тайёрланаяпмиз, қайта қуришнинг боришини умумлаштираяпмиз, таҳлил этаяпмиз. Шунинг учун ҳам ҳозир тажриба алмашиш айниқса қадрлидир. Биз мана шу алоқалар мустаҳкамланиши тарафдоримиз. Энг муҳим жиҳати шуки, ҳар бир республика, ҳар бир халқнинг проблемалари муштарак проблемалар бўлиб, уларни фақат биргалашиб ҳал қилиш мумкин. Биз шунга асосланамиз.

И. ҲИСОМОВ,
ЎзТАГ махсус мухбири.
Свердловск.

РАСМИЙ АХБОРОТ

ВАТАН УРУШИ ИНВАЛИДЛАРИГА ҚЎШИМЧА ИМТИЁЗЛАР БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

СССР Министрлар Совети уруш инвалидларининг моддий-маиший турмуш шароитларини яхшилаш мақсадида «Ватан уруши инвалидларига транспорт хизматини янада яхшилаш тўғрисида» қарор қабул қилди.

Қарорда медицина кўрсатмалари бўйича бепул «Запорожец» енгил автомобили билан таъминланиш ҳуқуқига эга бўлган, лекин медицина нуқтаи назаридан автомобиль ҳайдашга қўйиб бўлмаганлиги ва доимо бирга яшайдиган ва автомобилни бошқара оладиган оила аъзолари йўқлиги сабабли автомобиль олмаган I ва II группа Ватан уруши инвалидларига транспорт хизмати харажатларини қоплашга ҳар йили 400 сўмдан пул бериб туриш кўзда тутилади. Бошқа уруш инвалидлари ўзларига тегишли бепул «Запорожец» автомобилини олишни истамаганлари тақдирда уларга ҳам шу пул тўланади.

СССР Молия министрлиги ҳамда СССР Меҳнат ва социал масалалар давлат комитетига уруш инвалидларига транспорт хизмати харажатларини қоплаш учун ҳар йили бериладиган пулни тўлаш тартибини белгилаб чиқиш вазифаси топширилди.

Қарор 1988 йил 1 июндан кучга киради.

ДОИМИЙ ЯШАШ ЖОЙИДА ВАҚТИНЧА ТУРМАЁТГАН ГРАЖДАНЛАРНИНГ УЙ-ЖОЙ ҲУҚУҚЛАРИ ГАРАНТИЯСИ ТЎҒРИСИДА

СССР Министрлар Совети «Иш шароити ва характерига қараб доимий яшаш жойида вақтинча турмаётган гражданларнинг уй-жой ҳуқуқлари гарантияси тўғрисида» қарор қабул қилди.

Қарорда бундай гражданларнинг (кема экипажларининг аъзолари, геология, қидирув партияларининг, экспедицияларнинг ходимлари ва фаолиятлари доимий ҳаракатда бўлиш билан боғлиқ бошқа ходимлар) уй-жойи шу ишни бажариш учун кетадиган бутун вақт мобайнида сақланиб туриши белгиланган.

Шу гражданлар доимий яшаш жойларида район, шаҳар, шаҳардаги район ижроия комитетида, халқ депутатлари поселка, қишлоқ Советларининг ижроия комитетида уй-жой шароитларини яхшилаш рўйхатига олинади, уларнинг жўнаб кетганликлари важ қилиниб шу маҳаллий Советларнинг ижроия комитетидаги рўйхатдан чиқариб юборилмайди ва шу гражданлар аҳоли пунктида пропискадан ўтган-ўтмаганлигидан қатъи назар улар уй-жой билан таъминланади ва бу уй-жой сақланади. Бу кишиларнинг оилалари уй-жой шароитларини яхшилашга муҳтожлигини аниқлашда оила аъзоларидан бирортаси сақланаётган уй-жой қаерда бўлса, ўша ерда ёки иш жойида халқ депутатлари маҳаллий Советининг ижроия комитетида рўйхатга қўйилганида ҳам шу кишилар назарда тутилади. Уй-жой оилага берилган бўлса, ўша вақтинча йўқ граждан ҳам оила составида ҳисобга олинади.

Иш шароити ва характерига қараб доимий яшаш жойидан жўнаб кетган гражданлар доимий яшаш жойларида уй-жой саҳни борйўқлигидан қатъи назар ишлаб турган корхонаси, муассасаси ва ташкилотида уй-жой шароитини яхшилаш рўйхатига киритилиши мумкин. Бу кишилар уй-жой олганида ёки оила аъзолари уй-жойга кўчиб ўтганида, шунингдек доимий яшаш учун уй-жой билан таъминлаш бошқа ҳолларида уларнинг илгари эгаллаб турган ва бўшатиб қўйган уй-жойдан фойдаланиш ҳуқуқи йўқолади.

ХИЗМАТ КОМАНДИРОВКАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

СССР Министрлар Совети корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар раҳбарларининг ҳуқуқларини кенгайтириш, хизмат командировкаларига маблағлар тежамли сарфланиши учун уларнинг масъулиятини ошириш, командировкаларга ҳақ тўлаш тартибини соддалаштириш ҳамда ҳужжатлар оборотини камайтириш мақсадида «СССР доирасидаги хизмат командировкалари тўғрисида» қарор қабул қилди.

Қарорда бошқарув органлари, шунингдек бюджетда турувчи муассасалар ва ташкилотлар ходимларининг командировка харажатларидан ташқари бирлашмалар, корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар ходимларининг хизмат командировкаларига харажатларни чеклаш бекор қилинади.

Шаҳарлар ва бошқа аҳоли пунктларида яшаш жойини ижарага олиш, шунингдек командировка қилинган жойга етиб бориш ҳамда доимий иш жойига қайтиб келиш харажатларини қоплаш нормалари аниқлаб берилган. Шу харажатларнинг миқдори олдиндан маълум бўлган ҳолларда корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг раҳбарларига командировка қилинган ходимларнинг ана шу харажатларини тасдиқловчи ҳужжатлар берилмаса ҳам уларнинг розилигига қараб тўлашга рухсат этиш ҳуқуқи берилади.

(ТАСС).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

ЎРТОҚ Ҳ. Э. БЕРДИЕВНИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАХРИЙ ЁРЛИҒИ БИЛАН МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Партия, совет органларида кўп йил самарали ишлаганлиги, ижтимоий-сиёсий ҳаётда фаол иштирок этганлиги учун халқ депутатлари Сурхондарё область Советни ижроия комитетининг раиси ўртоқ Ҳаким Эшбоевич **Бердиев** Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотлансин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси П. ҲАБИБУЛЛАЕВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг секретари Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.

Тошкент шаҳри,
1988 йил 7 май.

ДАЛАДАН — ҚАЙТА ИШЛАШГА

Избоскан районидаги «Партия XXI съезди» колхози деҳқонлари мева-сабзавот маҳсулотларини амалда исроф қилмай қайта ишлаш имкониятига эга бўлдилар. Бу ерда, хўжалик далалари ўртасида колхоз консерва заводи фойдаланишга топширилди. Андижондаги консерва заводи ва «Коммунар» заводи коллективлари колхозчилар ёрдамида ҳашар йўли билан консерваланган жем, мураббо, компот ва бошқа витаминли маҳсулотларни тайёрловчи яхши жиҳозланган линияни қуриб битказдилар.

Колхоздаги 40 нафар йигит ва қиз консервачи оператор касбини ўзлаштириб олди. Улар йилига турли хил икки миллион банка консерва тайёрлаб берадилар.

Москва районидаги «Победа» ва Жалолқудуқ районидаги Димитров номли колхозларда ҳам сабзавот ва меваларни қайта ишлайдиган шундай линиялар қурилди.

(ЎзТАГ).

9 май—Чехословакиянинг миллий байрами, фашист босқинчилардан озод қилинган кун

ТИНЧЛИК ҲАҚИДА ҒАМХЎРЛИК

Чехословакия Социалистик Республикаси ўз миллий байрамини ижтимоий ҳаётнинг барча соҳаларидаги қайта қуриш шароитида нишонламоқда. Экономикадаги чуқур ислоҳотлар, демократиялаш жараёнини кучайтириш ЧССРнинг Европада хавфсизлик ва тинчликни мустаҳкамлаш, ўзаро манфаатли ҳамкорликни ривожлантириш соҳасидаги дадил ташқи сиёсий ташаббуслари билан бойитилмоқда.

* * *

Прагадан ғарбдаги бу шаҳарчаларда уруш Европанинг бошқа шаҳарларига нисбатан кечроқ тугади. Совет танк корпуслари 9 майдан кейин ҳам Шернер фашист гуруҳи қолдиқларини тор-мор этган эдилар. Бу гуруҳ Прага қўзғолонини бостириш учун бир неча марта муваффақиятсиз уринганидан кейин америкаликларга аср тушиб, «қутилиб қолиш» умидида ғарбга қочган эди. Ғалабадан кейин ҳам бу ерларда тинчлик бўлмади. Германия босиб олган ғарбий зоналарда, кейинчалик эса шу зоналар чегарасида вужудга келган Ғарбий Германия давлатида ҳар доим қурол билан таҳдид солиб турдилар. Осмон чегарасини бузишлар, тарғибот варақалари солинган машъум ҳаво шарлари бу жойлардаги аҳоли ўртасида доимо кескинликни сақлаб келди. «Совуқ уруш» замонлари ўтиб кетди. Катта йўлда турист автобуслари, ғарб номерлари бўлган автомобиллар юра бошлади. Бироқ Шумава тоғларининг икки томонида НАТО ва Варшава шартномасининг дивизиялари ҳамда бригадалари, бир-бирига қарама-қарши турган минглаб танклар, қуроллар, ракеталар қолди. Ҳар йили Чехословакиянинг чегара яқинидаги шаҳарларига НАТОнинг «кузги темирчилик устахонаси»нинг — Европадаги йирик ҳарбий манёврларининг шовқин-сурони етиб келади. Мен ЧССРнинг ғарбий районларида ўтган Чехословакия ва Совет ҳарбий қисмларининг биргаликдаги машқларида иштирок этиб, кучларимиз қудратини ўз кўзим билан баҳолаш имкониятига эга бўлганман. Ўнлаб қудратли машиналар батартиб ва шиддат билан ўқув-машқ ҳужумига ўтганида қалбимда фахрланиш ҳисси пайдо бўлди. Онг эса урушлардан чарчаган қитъамизда қачонгача ўт ва зирҳга умид қиламиз, деган саволни зўр бериб кўндаланг қилиб қўяди. Ҳарбий қудрат билан бир-биримизни қўрқитиш эмас, балки келишиб олиш мумкинку, ахир.

Мумкин. СССР, унинг иттифоқчилари жуда катта сиёсий, дипломатик куч-ғайрат сарфлаб, буни амалда исботладилар. Ана шу куч-ғайратлар туфайли ўртача ва камроқ олислик ракеталарига оид Совет—Америка шартномасининг имзоланиши муваффақиятли тугалланди. Сиёсий луғатдан «учиб келиш пайти» деган ташвишли сўзлар аста-секин йўқолмоқда. Бу вақт «Першинг»лар ва бизнинг СС—20 ракеталаримиз учун бир неча минутни ташкил этади. Бироқ НАТО билан Варшава шартномаси қўшинлари ўртасидаги чизиқ сақланиб қолмоқда. Бу ерда тасодифий можаро зиддиятга айланишининг катта хавфи бор.

Аммо бу борада ҳам Шарқ оқилона фикрни таклиф этди. Шу йил февраль ойида Чехословакия икки блок яқин турган чизиқда ҳарбий соҳада кучлар сийраклаштирилган зона деб аталмиш зонани ҳам ўз ичига оладиган, ўзаро ишонч, ҳамкорлик ва яхши қўшничилик зонасини вужудга келтириш ташаббуси билан чиқди.

Қардош мамлакатнинг бу муҳим ташаббуси ҳақида ЧССР ташқи ишлар министрининг биринчи ўринбосари Яромир Йоганес билан суҳбатлашишга муяссар бўлдим.

Миллий байрамимизни илмий, ижодий изланиш ва меҳнат якунларини чиқариш билан нишонлаш анъанага айланиб қолган, деди у. Бу нарса сиёсат ва дипломатияга камроқ даражада дахлдордир. Аммо ҳозир бу соҳадаги конкрет натижалар ҳақида гапириш мумкин. Бизнинг ташаббусимизни жаҳон афкор оммаси ижобий тарзда кутиб олди, бу ташаббус кўпгина мамлакатларнинг парламентларида, жамоат ташкилотларида, савдо-саноат доираларида катта қизиқиш уйғотди.

Менимча, гап шундаки, бошқа қардош мамлакатлар билан мустаҳкам ҳамкорликда ишлаб чиқилган ташаббусимиз айни муддао бўлди ҳамда у Европа мамлакатлари ва халқларининг ҳаётий эҳтиёжларига жавоб беради. Бу ташаббуснинг комплекс характерда эканлигини яна бир бор таъкидламоқчиман. Биз ҳарбий қисмларни қисқартириш билан бирга, иккала блок мамлакатлари чегарасига яқин ерларни яхши қўшничилик зонасига айлантиришни: бу ерларда биргаликда корхоналар барпо этишни, транспорт йўлларини ривожлантиришни, умумий куч-ғайрат сарфлаб, экология муаммоларини ҳал этишни, гуманитар соҳалардаги алоқаларни, туризмни кенгайтиришни таклиф этаяпмиз.

Суҳбатдошимдан НАТО мамлакатларининг ЧССР ташаббусига қандай муносабатда бўлганликларини, бу ташаббусни амалга ошириш истиқболларини батафсилроқ сўзлаб беришни сўрайман.

Гапни бир-бирига яқин жойлашган давлатлардан бошламоқчиман, деди ўртоқ Йоганес. Даставвал, ташаббусга ГФРнинг муносабати умид туғдиради. Бундестаг, нуфузли сиёсий партиялар, касаба союзларининг вакиллари бу ҳақда ижобий фикр айтдилар, уни амалда қўллаб-қувватлаш истагини билдирдилар. Аммо ГФР ҳукуматининг ҳам, НАТОдаги бошқа мамлакатларнинг ҳам расмий муносабат билдиришини кутишга тўғри келадиганга ўхшайди. Одатда бу ердагилар социалистик мамлакатларнинг тинчлик ташаббусларига жавоб беришга шошилмайдилар. Туташ чизиғида жойлашган мамлакат — Грециянинг ижобий муносабатини ютуқларимиз қаторига қўшишимиз мумкин. Норвегия ҳам ижобий муносабатда. Шимолий Атлантика блокидаги бошқа мамлакатлардан Бельгия билан Голландиянинг муносабати айниқса мақбулдир. Мухолифларнинг овози ҳам эшитилмоқда, албатта. Бироқ бизнингча, айрим эътирозлар ҳамма учун мақбул бўлган тадбирларни ишлаб чиқиш ҳусусидаги музокараларга халақит бермайди. Биз, ҳозирги «тушунтириш» босқичидан иккинчи — қизғин музокаралар босқичига киришмоқчимиз. Бунинг натижасида ишонч ва яхши қўшничилик зонаси реал шакл касб эта боради. Масалан, унинг туташ чизиғидан йироқлиги қанча бўлади, унда қўшин қисмлари қай даражада камаяди, чегара режими қандай бўлади ва ҳоказолар шулар жумласидандир.

Кўпгина жамоат ташкилотларимиз гуманитар, маданий соҳалардаги ҳамкорликни кенгайтириш билан сиёсий ва ҳарбий кескинликни юмшатишда намуна бўлиши учун ҳозирданоқ ГФР ва бошқа ғарб мамлакатларидаги ўз шериклари билан янада мустаҳкам алоқа ўрната бошладилар. Яхши қўшничилик муносабатлари душманлик ва ишончсизлик муҳитидан бизни халос этишини, миллионлаб кишилар бу ишни ўз қўлларига олишларини истаймиз.

СУРАТДА: Староместь майдони.

В. СОЗИНОВ фотоси. (ТАСС фотохроникаси).

Чехословакия халқи 9 майни — мамлакатимизнинг шонли Совет Армияси томонидан озод қилинганлиги байрамини шундай ўй-ниятлар билан кутиб олмоқда, деди суҳбатдошимиз. Тинчлик ва хавфсизликни мустаҳкамлаш, тинч «Умумевропа уйи»ни қуриш йўлида сарфланаётган куч-ғайратларимизда биз қирқ бешинчи йилнинг ўша унутилмас май кунларидаги ниятларимиз бугунги кунда рўёбга чиққанлигини кўриб турибмиз.

Александр КОНДРАШЕВ.
(ТАСС).

ҒАФУР ҒУЛОМ ТАВАЛЛУДИНИНГ 85 ЙИЛЛИГИГА

ЎЗБЕК ШЕЪРИЯТИНИНГ ДЎППИ КИЙГАН ЯЛОВБАРДОРИ

Совет халқи қайта қуриш руҳи — жамиятимизни баркамол қилиш иштиёқи билан нафас олмоқда. Бу улуғвор ниятни амалга оширишга узоқ ўтмишнинг илғор адабиёти ҳам, Улуғ Октябрь туфайли туғилган совет адабиёти ҳам ўз улушини қўшмоқда. Айниқса буюк инқилоб кунлари ёзувчиларининг, янги тузумни барпо этган 20- ва 30-йиллар жўшқин куйчиларининг, шиддатли Улуғ Ватан уруши даврида қаламни ўткир қуролга айлантирган жанговар ижодкорларнинг, дўзах жароҳатларини тугатиб, мамлакатни шу кунгача кўз қорачиғидек асраб келган халқ қалби ифодачиларининг тажрибалари, сабоқлари бугун айниқса керак. Ўзбек совет адабиётини барпо этиб, кенг йўлга олиб чиққан адибларимиз қанчадан-қанча катта ғовларга дуч келмадилар: бири синфий душманлар томонидан тошбўрон қилинди, бошқаси «халқ душмани» деган туҳмат билан сургун бўлди, қатл этилди, баъзилари адолатсизлик заҳрини тотиб кўрдилар, айримлари ҳақиқатни тўла айтишга журъат этолмадилар. Уни айтмоқчи бўлганлар эса тазйиққа олинди. Лекин уларнинг барчасига муштарак муҳим фазилат халқ ишига, партия идеалларига, коммунистик келажакка қатъий ишонч, эътиқод ва фидойилик туйғуси эди. Бу фазилат Ғафур Ғуломга ҳам таааллуқлидир. Тўғри, замон тақозоси, муҳит таъсири билан Ғафур Ғулом Улуғ Ватан урушидан кейин замонасозлик руҳида баландпарвоз, ташқи публицистик, мадҳиянамо шеърлар ёзди, жамиятимизни турғунликка солиб қўйган иллатлар тўғрисида лом-мим дея олмади. Лекин бу камчиликлар Ғафур Ғуломнинг ўзбек маданиятига қўшган улкан ҳиссасини мутлақо инкор қила олмайди.

Аслида Ғафур Ғулом бадиий ижодга, шеъриятга, буларнинг халқ ва жамият олдидаги бурчига жуда юксак баҳо берган, теран тушунган:

Халқнинг манфаатин кўзлай
олмасанг,
Ватан саодатин ўзлай
олмасанг,
Таржимон тилингнинг лол
ўлгани хуш —
Ҳуррият мазмунин англай
олмасанг.

Бир мақоласида шоир ва шеър нима деган саволга жавоб берар экан, у бундай ёзади: «...Қўшнисининг юкини енгил қилган, йироқ-йироқлардаги нотаниш замондошига офтоб бўлиб юрак тафтини етказа олган, гўдаклар қаршисида оламни дастурхондай ёйиб, мўйсафидлар кўзига йигитлик нурини қайта бахш этолган ижодкорни шоир деймиз. Шеърият кўнгил эрмаги эмас, у учувчига қанотдай, йўлчига ҳамроҳдай, уй бекасига ignaдай зарур нарса».

У ўз сўзларини ижоди билан тўла оқлади. Адабиётга энди қадам қўйган йиллари ва 30-йилларнинг сурурли дамларида ҳам шеърни («Яловбардорликка», «Турксиб йўлларида») халқ кураши ва меҳнатининг акс садосига айлантирди, ҳаёт-мамот масаласи кўндаланг турган Улуғ Ватан уруши йиллари эса шеъриятни фаол жарчи, қасос-ўч қуроли, халқ мададкори даражасига кўтарди.

Унинг «Халқ отланди», «Сен етим эмассан», «Мен — яҳудий», «Кузатиш», «Қиш», «Соғиниш», «Бизнинг кўчада ҳам байрам бўлажак», «Хотин», «Биз енгамиз» каби совет поэзиясининг яхши намуналари деб тан олинган шеърлари шу даврда яратилди. Унинг номи иттифоқ бўйлаб ва ҳатто чет элларда ҳам оғизга тушди. Ўша йиллари А. Фадеев шундай деган эди: «Шоир ва академик Ғ. Ғулом совет поэзиясининг ўзига хос ва мислсиз ҳодисаларидан биридир. Унинг поэзияси миллий анъанани Маяковский анъанаси билан ажойиб бир тарзда боғлайди. Энг латиф лирикадан ораториягача — унинг диапазони ана шундай. Унинг шеърлари ҳамиша зўр фикр ва теран туйғулар билан суғорилган. У том маъноси билан чинакам ва катта совет шоиридир».

Ғафур Ғуломга 1946 йилда «Шарқдан бораётирман» шеърий тўплами учун СССР Давлат мукофоти, 1970 йилда эса «Якун» китоби учун Ленин мукофотининг берилиши мана шу умумхалқ эътирофининг шаҳодати эди.

Оташнафас шоиримиз сиёсий ўткир, мазмунан чуқур, фалсафий теран ва халқчил шеърлар ёзишининг, яъни замон дардини-талабини тезда илғаб олишининг бир сабаби бор эди. У қизғин ҳаёт, қайноқ меҳнат қўрасида тобланди, унинг гражданлик таржимаи ҳоли ниҳоятда бой, сермазмун эди (босмачиларга қарши курашди, етим болаларни тўплаб интернатлар ташкил этди, мудир бўлди, ўқитувчилик қилди, айниқса мухбир сифатида ҳаётнинг ўтли марказида юрди, улкан қурилишларга, колхозларга борди, уруш даврида фронтни кўриб келди ва ҳоказо). Ғ. Ғулом: «Ёзувчининг шахсий таржимаи ҳоли масаласи катта масаладир. Ёш ёзувчи киши сифатида, жангчи сифатида ўсгандагина ёзувчи сифатида ўса олади», «Истаган бир бадиий асарни ёзиш учун ҳаётий ва ижодий тажриба керак бўлади, ёзувчининг шуури ҳаётда ўз кўзи билан кўрган ёки ўз бошидан кечирган ҳодиса ва манзаралар билан тўла, бой бўлиши керак», — деб ёзган эди.

Ғафур Ғуломнинг ўзи доим ўқланган милтиқдек тайёр турарди: бирор янгилик юз берса, бирор ҳаётий воқеа туртки бўлса, шу пайтнинг ўзида у бир янги асарни ёзиб битказарди. Масалан «Сен етим эмассан» номли шоҳ асарини бир ўтиришда яратган. Бироқ бунинг заминида Ғафур Ғуломнинг ўттиз йилча юрагида йиғилиб, ниш уриб турган дарди ётган эди: ўзи етимлик аламини тортган, етим болаларни йиғиб ўқитган, етимлар тақдири тўғрисида «Ёдгор», «Нетай» каби повестлар ёзганди.

Дарвоқе, юқоридаги асарларда Ғафур Ғулом ижодининг бош хати — юксак инсонпарварлиги тўла намоён бўлган. У: «Одамлик мазмуни тоғлардан баланд», — дейди. Бошқа бир асарида «Ердаги неъматлардан маҳрум қила олмагай оқ, сариқ, қизил, қора бадандаги жило ранг», — деб ёзади. Мана, шоир қалбидаги эзгу туйғу — пролетар интернационализми туйғуси, инсонга бўлган чексиз муҳаббат! «Кўкан» поэмасида янги, коллектив ҳаёт Кўкан каби камбағалларга бахт-озодлик берди, демоқчи бўлади. «Ёдгор»да совет ёшлари эскилик қурбони бўлган гўдакни асраб қоладилар ва вояга етказадилар. «Нетай»да ўша эски тузум Нетайни мажруҳ, бебахт қилади. «Шум бола»да ёзувчи саргузашт сюжет йўлида — шум болаларнинг қилмиш-қидирмишлари воситасида меҳнаткаш инсонга ёв бўлган эски тузумни фош қилади. «Ёдгор», айниқса «Шум бола» ёшларнинг энг севимли асарларидан бири бўлиб қолди. Ғ. Ғулом «Поль Робсонга» ёки «Она қизим Жамилага» каби шеърларида меҳнаткаш инсонни кўкси билан ҳимоя қилади. Дарвоқе, шоир асарларини узоққа қанот қоқтирган куч ҳам улардаги шу дўстлик, инсонпарварлик, пролетар интернационализми туйғусидир. Унинг улуғ рус халқи, украин, грузин, озарбайжон, қирғиз, қозоқ, тожик, татар, арман ва бошқа халқлар тўғрисидаги шеърларида ягона оила туйғуси ётади, унинг мамлакатимизда шуҳрат топган ибораси — «бири бирига шогирд, бири бирига устоз» деган фикри бор.

Шу муносабат билан Ғафур Ғуломнинг яна икки ибратли жиҳатини эслатиб ўтмоқчиман. У ўзбек классик адабиётинигина эмас, ўзбек халқ ижодинигина эмас, балки тожик-форс адабиётини, араб адабиётини, озарбайжон, қозоқ, қирғиз, туркман, татар адабиётини чуқур билган эди, айниқса рус адабиёти — Пушкин, Толстойдан тортиб Горький, Маяковский, Д. Беднийгача — ҳаммасидан озиқланган эди. Ижодкор шеърий маданияти юксаклигининг боиси шунда. Бугина эмас. У тарих, фалсафани, географияни пухта билар, шунингдек аниқ фанларнинг асосий йўналишидан яхши хабардор эди. Бедилни ғоят севар, чуқур тушунарди. Ёшларга қарата шундай деган эди: «Сиз инженер деб аталишга арзийдиган оддий ишчиларнинг, агроном деб айтишга арзийдиган маълумотли колхозчиларнинг, фанлар кандидати, фанлар доктори бўлган интеллигенциянинг шоири ва ёзувчилари бўласизлар. Демак, сизнинг билимингиз ўз ўқувчиларингиз билимидан тубан бўлмаслиги керак. Ўз уйидан ташқарига чиқмайдиган, ўз атрофини ўраб олган ҳаёт билан алоқасиз, ўтган умрига шукр қилиб яшайдиган кишилардан ёзувчи чиқмайди. Ёш ёзувчиларимиз замонамизнинг илғор илми билан, Маркс-Ленин илми билан суғорилган бўлишлари керак. Ёзувчи ҳаётдаги ҳамма нарсадан, ҳамма ишдан, ҳамма ҳодисадан, ҳамма илмдан оз-оз бўлса ҳам хабардор бўлиши керак».

Академик шоирнинг ибратли сабоқларидан яна бири шундаки, у мамлакатимиздаги барча катта ёзувчилар билан шахсан дўст, борди-келдиси бор эди, ҳатто Ўзбекистонга келган кўплаб чет эл ёзувчилари, маданият вакиллари албатта Ғафур Ғуломнинг уйида бўлар эдилар. У Нозим Ҳикмат, Мао Дун, Пабло Неруда, Поль Робсон, Маатин Андерсен Нексе, Мулк Раж Ананд, Гурбахш Сингх, Файз Аҳмад Файз каби адабиёт ва маданият ходимлари билан ҳамсуҳбат бўлган. Унинг яқин дўстлари орасида Н. Тихонов, К. Симонов, К. Федин, А. Сурков, А. Толстой, Н. Погодин, М. Ауэзов, С. Муқонов, Ч. Айтматов, С. Вурғун, С. Рустам, М. Раҳим, Б. Кербобоев, Иван Ле, А. Корнейчук, М. Бажан, Я. Колас, П. Бровка, Г. Леонидзе, М. Турсунзода, С. Айний, Лоҳутий, Х. Тўхташ, С. Кудаш, Р. Ҳамзатов каби ёзувчилар бор эдилар.

«Менинг дўстларим бўлган ёзувчилар, шоирлар жуда кўп, — деб ёзган эди Ғафур Ғулом, — Ёқутиядан тортиб Туркманистонгача, Узоқ Шарқдан тортиб Арманистонгача адабиётимизнинг тенгдош авлодлари билан ғоят яқин дўстман, қадрдонман. Бу дўстларим жуда ҳам ҳалол кишилар. Жонажон партиямизга содиқ, халқ иши, Ватан ишига виждон билан ўз ҳиссасини қўшадиган пок зотлар».

Ғафур Ғуломнинг қардош халқлар ёзувчилари билан яқин дўстлиги энг аввало ўзбек адабиёти, ўзбек халқи шуҳратининг ошишига кўмак берди. Ахир, бу ёзувчилар ўзбек адабиётидан намуналарни ўз тилларига таржима қилдилар, ўзбек адабиёти, унинг вакиллари тўғрисида мақолалар ёздилар, ўзбек халқи ҳаёти, меҳнати, кураши тўғрисида ҳикоя қилувчи шеърлар, очерклар, публицистик мақолалар, романлар яратдилар. Буларнинг ҳаммаси адабиётларимизнинг, халқларимизнинг ўзаро яқинлашувига ёрдам берди. Ғафур Ғулом қолдирган бу яхши анъанани давом эттириш, ривожлантириш керак.

Республиканинг ўзидаги ёзувчиларга келганда Ғафур Ғулом уларнинг ҳаммаси билан дўст, ўртоқ эди. М. Шайхзода, С. Аҳмад, Шукруллодан тортиб Ж. Жабборов, Э. Воҳидов, А. Орипов, Х. Тўхтабоевгача уни устоз деб биладилар.

Ғафур Ғулом ижодининг ибратли томонларидан яна бири шундаки, ҳамма қуроллардан ҳам усталик билан фойдалана оладиган моҳир жангчига ўхшарди. Зарур бўлса шеър, зарур бўлса очерк ёки публицистик мақола, ҳикоя ёки повесть ёзиб, жамиятнинг маънавий ўсишига қўлидан келганича ўз ҳиссасини қўшарди. Бу жанрларнинг янги-янги қирраси, янги имкониятини намойиш қилди, кашф эта олди. Унинг шеъриятига келганда шуни айтиш керакки, кўтаринкилик, эҳтирослилик, қаҳрамона руҳ, ҳаётбахш патетика, жанговар публицистика, сиёсий ўткирлик, мутафаккирлик, кенг кўламлилик, кеча, бугун ва эртани яхлит идрок этиш, келажакка ошиқиш туйғуси, образларнинг улуғвор ва муболағали бўлиши, монологик нутқ шоир услубидаги бош белгилардир. У ўз асарларини «замон кўзгуси», ўзини эса «халқнинг зафарларини куйлагувчи шоирман» деди ва қаламкашларга қарата: «Чалайлик ғурур билан дунё томида ғалаба наърасини», — деб ҳайқирди. Унинг шеърияти оҳангини, йўналишини, шаклини, баён тарзини худди шу ижодий принцип белгилади. Муаллифнинг ҳикоя ва повестларида эса ҳаётбахш юмор китобхонни ўзига мафтун этади. «Ҳийлайи шаръий», «Йигит», «Ким айбдор», «Тўрт ҳангома», «Тирилган мурда» ҳикояларида эскилик устидан кулади, янгиликни ёқимли усулда тарғиб қилади. Ғафур Ғулом «Бизнинг уйга қўниб ўтинг, дўстларим» шеърида ўзини афандига ўхшатади. Унинг ўз характеридагина эмас, балки энг аввало асарларининг қаҳрамонлари характерида афандига хос топқирлик, донолик, руҳий тетиклик, ҳақиқатгўйлик равшан кўринади. Ёзувчи кулгини характер мантиқидан, персонажлар тўқнашувидан, улар дуч келган кулгили ҳолатлардан, психологиясидан, нутқидан келтириб чиқаради. «Шум бола» повестида халқ ижодидаги эртаклар, «Минг бир кеча»даги ҳикоялар таъсири шундайгина кўриниб туради. «Ёдгор» повести шаклида эса Шарқ эртакчилиги замири бор. Ғафур Ғулом ўнлаб фельетонларига халқ латифалари сюжетини асос қилиб олди. Ёзувчининг кўпгина фельетонлари бадиий қуввати жиҳатидан сатирик ҳикоя даражасига кўтарилгандир. Ғафур Ғулом айниқса ўзбек бадиий публицистикаси ривожига катта улуш қўшди. Мамлакатда, республикада муҳим воқеа бўлаётган пайтларда, айниқса далаларда меҳнат қизғин чоғларда Ғафур Ғулом телевидение, радио орқали ва газеталар саҳифаларида халқни илҳомлантирувчи жанговар чиқишлар қилар эди. Унинг публицистикасида икки фазилат ёрқин кўринади: ёзувчи халқнинг ўтмишдаги ҳаёти, кураш тарихини мисолга келтириб, унга далда, маънавий қувват берар ва улуғ вазифаларни адо этишга чорларди. Шундай фазилатга эга шеърлар ҳам ёзар эди.

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси А. С. Пушкин номидаги тил ва адабиёт институти Ғ. Ғуломнинг 12 жилдлик «Мукаммал асарлар тўплами»нинг нашрини тугатай деб қолди. Охирги жилдлари нашрдан чиқиш олдида. Бу — халқимиз ва ҳукуматимизнинг улкан ёзувчимиз ижодий меросига, унинг адабиётимиз тарихида тутган ўрнига бўлган катта ҳурмат ва эҳтироми белгисидир. Бу хазина улкан шоир, моҳир прозаик ва теран олим Ғафур Ғуломнинг ранг-баранг ижодий оламини тўла намойиш қилади ва маънавий камолотимизга кўмак беради.

Салоҳиддин МАМАЖОНОВ,
филология фанлари доктори, Ҳамза номидаги республика Давлат мукофоти лауреати.

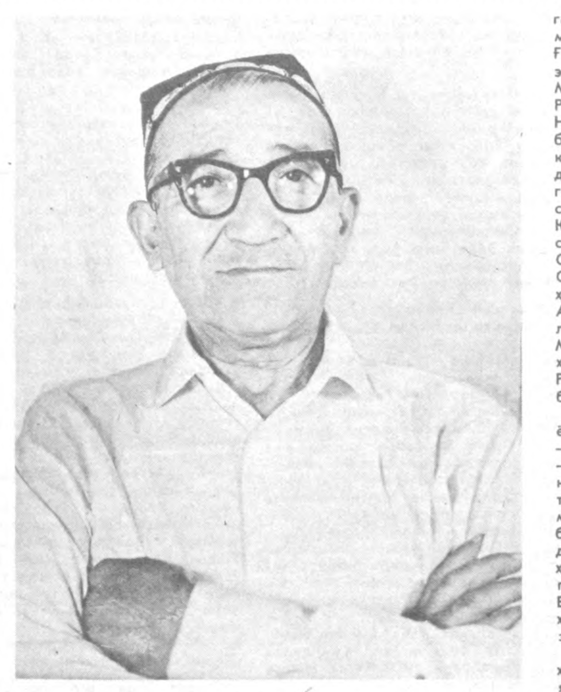

АЗИМ ДАРЁ

Ғафур ҒУЛОМ

СОҒИНИШ

Зўр карвон йўлида етим бўтадек,
Интизор кўзларда ҳалқа-ҳалқа ёш.
Энг кичик зеррадан Юпитергача
Ўзинг мураббийсан, хабар бер, қуёш.

Узилган бир киприк абад йўқолмас,
Шунчалар мустаҳкам хонаи хуршид.
Бугун сабза бўлди қишдаги нафас,
Ҳозир қонда кезар эртаги умид.

Хоки анжир тугаб, қовун ғарқ пишган,
Бахтли тонготар чоғ уни кузатдим.
Бир малъун гулшанга қадам қўймишкан,
Жони бир жондошлар қолармиди жим.

Унда етук эди мерос, мард ғурур,
Остонани ўпиб, қасамёд қилди.
Укаларин эркалаб ўзимдай мағрур,
Яъни обод уйимни у дилшод қилди.

Иблиснинг ғарази бўлган бу уруш
Албатта етади ўзин бошига.
Ўғлим омон келади, ғолиб, музаффар,
Гард ҳам қўндирмасдан қора қошига.

Не қилса отамен, мерос ҳиссиёт...
Жондан соғинишга унинг ҳаққи бор.
Кутаман узоқдан кўринса бир от,
Келаяпти дейман кўринса ғубор.

Баҳор новдасида бўртган ҳар куртак
Соғинган кўнгилга берар тасалли.
Кўчатлар қоматин эслатганидак,
Нафасин уфурар тонготар ели.

Кечқурун ош сузсак, бир насиба кам,
Қўмсайман бировни — аллакимимни.
Доимо умидим бардам бўлса ҳам,
Баъзан васвасалар босар дилимни.

Балки бир ғалат ўқ, ё хавфу хатар
Хазинам умримдан йўқотди олмос..
Йўқ, у ўлмас, қадами олам яратар,
Ҳаётий бу олам сизу бизга хос.

Тонготар чоғида жуда соғиниб,
Бедил ўқир эдим, чиқди офтоб.
Лойқа хаёлотлар чашмадай тинди,
Пок-покиза юрак бир қатра симоб.

Ўроғу гулқайчи, истак кўтариб,
Ҳовримни босишга боққа жўнадим.
Ҳашарчи қўшни қиз — унинг севгани
Маъюс босар эди орқамдан одим.

Боғда сарвинозим йўқ эрди гарчанд,
Кўмакчим —арғувон ёринг Нафиса.
Сени соғинганда қилдим гул пайванд,
Бу баҳордан ҳаёт оларди бўса.

Дур бўлиб тақилур ёрнинг бўйнига
Садафдай кўзимда беҳуда бу ёш.
Икковинг икки ёш, лабинг лабига
Қўяр. Васвасамдан кулади қуёш.

Асалдан ажраган мумдай сарғайиб,
Уясиз аридек тентиганим йўқ.
Улуғ эътиқодда ўламан қариб,
Абаддир ленинчи падарий ҳуқуқ.

Сизларни келди деб эшитган куни
Ўзинг тўқиб кетган катта саватда
Тўлатиб шафтоли узиб чиқаман,
Ғалаба кунлари яқин, албатта.

Яёв, кўксим очиқ, бошда шафтолу,
Худди мўйлабингдек майин туки бор.
Ҳар битта шафтолу мисоли кулгу,
Шафақдай нимпушти, сарин, беғубор.

Севганинг лабида реза тер каби
Унда титраб турар сабуҳий шабнам.
Мунчалик маззани топа олмайди
Уйқуда тамшанган чақалоқлар ҳам.

Эй ўғлим, жонгинанг саломат бўлсин,
Ўз боғинг, ўз меванг данагин сақла.
Шу мерос боғингни ўз қўлингга ол,
Менга топширилган меросий ҳақ-ла.

Боғда товус каби хиромон бўлиб
Умид данагини бирга экингиз.
Ғолиб келажакни сайр қилайлик,
Мушфиқ онагинанг билан иккимиз.

1942 йил.

МАЛИКУЛ КАЛОМ

Ғафур Ғулом...

Бу номни айтишинг билан кўз олдингда йигирманчи аср ўзбек шеъриятининг ёрқин сиймоси, оташин сўз заргари — маликул калом намоён бўлади. Кўринишидан бепоён далада манглайини танғиб, офтобда қорайиб меҳнат қилаётган ялангтўш деҳқонга ўхшаб кетадиган, ҳамиша дўпписининг қиррасини чиқариб юрадиган бу одам «ўзбекнинг соддаси», аслида аллома, туғма академик эди. У она халқининг манглайига битилган чақноқ юлдуз бўлиб қолди. «Мен, 1903 йил, 10 май, жума куни эрта билан соат 6 да туғилган эканман, — деб ёзади шоир «Кечмиш ва кечирмишларимдан» деган мақоласида. — Бу деҳқонча йил саноғи билан балиқ йили бўлади. Туғилган ерим Тошкент шаҳри, Шайхонтаҳур даҳа, Қўрғонтеги маҳаллада...».

Ўзбек ҳаётининг «На дне»сида (Ғафур Ғуломнинг ўзи шундай дейди — М. А.) туғилган шоир турмушнинг турфа машаққатларини бошдан кечириб, замоннинг чигал чиғириқларидан ўтиб, тафаккурнинг беқиёс қудратию идрокнинг бемисл шиддати, меҳнатнинг қутлуғ марҳаматию илҳомнинг улуғ ҳиммати туфайли ўзбек совет маданиятининг баландмақом чўққисига айланди. Бу унча-мунча одамнинг қўлидан келадиган иш эмас...

Агар шоирнинг матбуотда эълон қилинган «Гўзаллик нимада?» (1923) шеърига қараб чўтлаб кўрилса, унинг қирқ уч йил фаол ижод билан машғул бўлганлиги англашилади. Бу тарихан катта муддат эди. Лекин улуғ адиб ана шу муддатда бўйи баробарли, балки ундан ҳам ўтадиган китоб ёзиб улгурди. У нинг ижод боғида шеърият камол топди, достонлари бўй кўргизди, не-не насрий асарлар бир-бири билан кўри талашди; бу ерда драма ҳам, публицистик очерк ҳам бор, адабиётшунослик ва таржимачилик жанрларида ҳам сермаҳсул ижод қилган эмас. Мана шу улкан ижодий меросни чамалаб кўриб, Ғафур Ғуломни ўзбек ҳаётининг қомуси дейиш мумкин. Йигирманчи аср ўзбек ҳаётининг қомусию кўзгуси! Бу хусусда Асқад Мухтор бундай ёзганди: «XX асрда Ғафур Ғуломдай энциклопедист бўлиш нодир воқеа. Шарқ, юнон, араб фалсафаси, адабиёти, халқлар тарихи, этнографияси, диний мазҳаблар, мифология, эстетика, Европа ва рус маданияти, ҳоқонларнинг сулолалари, ҳандаса ва жуғрофия, ҳозирги замон фанлари ва ижтимоий билимлар. Ҳаммасини санаб битириш қийин... Ғафур ака бу соҳаларнинг энг нуфузли мутахассислари билан бемалол, узоқ ва қизиқ суҳбатлар қура олар ва бу туганмас хазиналарнинг ҳаммасини фақат асосий касби — шоирлик учун шунчаки ёрдамчи билимларгина деб ҳисоблар эди». Озод Шарофиддинов ҳам: «Ғафур Ғулом бутун бир қомус эди», — деб таърифлайди.

Ғафур Ғулом ижоди халқимизнинг Октябрь инқилобидан кейин босиб ўтган йўлини ўзида кўзгудай акс эттира олди. «Ўнинчи йилларнинг саргардонлиги», йигирманчи йилларнинг долғали айёмлари, индустрлаш ва коллективлаш даври, Улуғ Ватан уруши йиллари, элигинчи, олтмишинчи йиллар... Биз шоир асарларини ўқиб, юқорида зикр этилган даврлар ҳақида, Ўзбек халқининг ишчан тинкувчисидан тортиб деҳқонию ўқитувчигача, ўқувчисидан алломасигача — барча-барчасининг турмуш тарзи тўғрисида тасаввур ҳосил қила оламиз. Ҳамма жойда ҳам у шу тупроқнинг чинакам ўғли бўлиб қалам тебратди, ўзининг ўзбек эканлигидан мислсиз ғурур туйди. «Кремль саройида минбардаги ўзбекман!» деб жаҳонга жар солди. Лекин бу бугунги кунда учраб турадиган, ўз миллатини ўзга миллатлардан юқори қўйишга уринаётган, тарихни титкилаб ноўрин қадр талашаётган айрим ижодкорларнинг сохта ғууридан кескин фарқ қиладиган ғурурдир. Ғафур Ғулом ғурури бировларни ерга урмайдиган ҳалол, инсоний ғурурдир. «Мен ўзбек шоириман, ўз халқимнинг тилиман», — деб ҳайқирган шоир «Улуғ рус халқига» шеърида ёзади:

Менинг оғам рус бўлур!...
Виждоним буюрганин
Шу шеърда ёза олсам,
виждондек дуруст бўлур!

«Қардош тожик халқига ўзбек халқидан салом» шеъридан:

Отаси фарғоналик, онаси аз Бадахшон,
Она тилиси тожик, аммо ўзбекдир ўзи.

«Қозоқ элининг улуғ тўйи» шеъридан:

Қариндошим, туғишганим,
Улкан қозоқон ўзинг.
Тонготарда эгиз болгар
Ўзбек билан юлдузинг!

«Қирқ ёшли Озарбайжон» шеъридан:

Озарлик пахтакорлар — ўзбекнинг қардошлари,
Сизнинг ҳам шарафингиз қардош халқларга шараф.

Ўзбек, озарийларнинг бебаҳо қумошларин
Ҳавас билан кутади дунёдаги тўрт тараф.

Бундай мисолларни жуда кўплаб келтириш мумкин. Ғафур Ғулом ўз халқи билан нечоғлик ғурурланса, ўзга халқ билан ҳам шунчалар фахрлана оларди ва буни қонуний ҳаққи-ҳуқуқи деб ҳам биларди. Шоирнинг меҳри барчага баббаравар, Огаҳий сўзларини сал ўзгартириб айтсак, «вайронаобод устина баравар нур» сочарди. Шоирнинг улуғлиги ҳам шундадир. Бунинг бари юракнинг кенглигидан, кўнгилнинг поклигидан далолатдир.

Айни пайтда Ғафур Ғулом тарихга нисбатан баъзи бир тор қарашларни танқид қилиб, юқорида номи келтирилган шеърда бизларни бундай огоҳ этади:

Панжакент қазмасининг Варахшдан не фарқи бор,
Икки тил, икки номли қардош халқ ишидир бу.
Суғдийларнинг авлоди ака-ука бегубор,
Бундан ким фарқ ахтарса, тарихда бўлар кулгу.

Улуғ шоиримиз ушбу ўгити ҳамиша ёдимизда турмоғи лозим. «Биз дунёда камол топиш учун яшаймиз, — деган эди буюк бастакор Моцарт. — Менинг ягона орзуим ижод этишдир!». Бу сўзларни Ғафур Ғуломга нисбатан ҳам қўллаш мумкин. У тўлиб-тошиб ижод этишни, юрагидаги илҳом селини «шоҳ сатрлар билан умр дафтарини безатиш»га йўллашни жон-дилидан истади. Аммо совет маънавий ҳаётини нотўғри изга солиб юборган репрессиялар замони, шахсга сиғиниш балоси, кўп қатори шоиримиз ижодини ҳам соялатиб ўтди, ўзининг машъум асоратини қолдирди.

Ижодкор руҳият бандасидир. Унга, унинг ижодига нисбатан бўлган ҳар қандай ноҳақ муносабат қаламию илҳоми шиддатини сусайтириб қўяди. Ғафур Ғулом ҳам бундай лаҳзаларни бошдан кечирди, шукрлар бўлсинким, улуғ санъаткор сифатида барини енгиб ўтди. Шундан сўнг шоир ўзининг «Туз ҳақи», «Мирзачўл гулдастаси», «Севсам севибман-да...», «Бир саломнинг кучи», «Ёз боши», «В. И. Ленинга» каби ва бошқа шеърларини ёзиб, кўпмиллатли совет шеъриятини бойитишга катта ҳисса қўшди.

Улуғ ўзбек совет шоири Ғафур Ғулом халқнинг асл фарзанди, чин маънода ғурури эди. шундай бўлиб қолади. Шоир таваллудига 85 йил тўлган кунда юқоридаги сўзларни такрорлашдан кўнглимда ғурур ҳиссини туяман ва шундай шоирни берган она халқимга, она тупроғимга таъзим қиламан.

Муҳаммад АЛИ,
Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофоти ва Бердақ номидаги Қорақалпоғистон АССР Давлат мукофоти лауреати.

«Қишлоқ ҳақиқати»нинг навбатдаги сони 11 май, чоршанба куни чиқади.

Редактор А. Ғ. МУХТОРОВ.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»— «СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: редактор ўринбосарлари —33-44-43, 32-56-21, 33-16-27, 32-54-41, Масъул секретарь — 33-09-93, 32-56-26. Секретариат — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими — 33-54-43, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими —32-56-34. Деҳқончилик бўлими —33-54-33, 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими —32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими —32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Таржима бўлимлари —32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими —33-81-42.

Р — 10768. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. А. 1993. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12